

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.006.01.2021

Pani
Iwona Uryć-Kaszuba
Dyrektor
Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego
im. Jana Ziei w Kolonii Ossie
Kolonja Ossa 40
26-425 Odrzywół

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/093 - Funkcjonowanie młodzieżowych ośrodków wychowawczych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. ks. Jana Ziei w Kolonii Ossie ¹ Kolonja Ossa 40, 26-425 Odrzywół
Kierownik jednostki kontrolowanej	Iwona Uryć-Kaszuba, Dyrektor MOW w Kolonii Ossie ² , od 1 września 2013 r. (akta kontroli: tom I str. 2-4)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie MOW do realizacji zadań. 2. Realizacja przez MOW zadań opiekuńczych i wychowawczych. 3. Monitorowanie skuteczności realizowanych zadań.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2021 (do 31 marca), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem oraz później, do dnia zakończenia kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Ilona Bożek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/69/2021 z 21 kwietnia 2021 r. (akta kontroli: tom I str. 1)

¹ Dalej: MOW, Ośrodek lub placówka.

² Dalej: Dyrektor.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

W latach 2018–2021 (I kwartał) MOW na ogół prawidłowo realizował zadania opiekuńcze i wychowawcze wobec swoich wychowanków. Ośrodek był przygotowany do wypełniania zadań resocjalizacyjno-wychowawczych i zapewniał wychowankom bezpieczne i higieniczne warunki pobytu. Budynek wykorzystywany do prowadzenia działalności przez MOW był w dobrym stanie technicznym, przechodził obowiązkowe okresowe kontrole i spełniał wymagania dotyczące warunków mieszkalnych dla nieletnich. Wychowankom przebywającym w Ośrodku zapewniono pomoc ze strony psychologa i pedagoga oraz udział w wielu zajęciach resocjalizacyjnych, w tym terapeutycznych, sportowych, kulturalno-oświatowych oraz rozwijających zainteresowania. Przeprowadzono wymagane wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania ucznia⁵ w celu określenia potrzeb rozwojowych i edukacyjnych wychowanków oraz określenia zakresu wsparcia, które powinno im być udzielone. Dokonywano okresowych ocen efektów podejmowanych działań dydaktycznych, wychowawczych oraz opiekuńczych, a także badano poziom bezpieczeństwa wychowanków. Wspierano wychowanków w opracowywaniu indywidualnych programów usamodzielnienia⁶, w celu zapewnienia im pomocy w tym zakresie po opuszczeniu MOW w związku z ukończeniem 18. roku życia. Podejmowane działania przyczyniły się, w ocenie NIK, do wzrostu z 27,8% do 54,2% udziału wychowanków Ośrodka, którzy po opuszczeniu MOW kontynuowali naukę. Jednak nadal znaczna część wychowanków MOW po opuszczeniu placówki nie podejmuje dalszej nauki (45,8%) lub zatrudnienia (66,7%).

Stwierdzone w wyniku kontroli NIK nieprawidłowości dotyczyły:

- nieuzasadnionej zwłoki w opracowaniu pierwszego indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego⁷ dla siedmiu wychowanków spośród ogółem 12 byłych wychowanków MOW, których dokumentację objęto kontrolą;
- niezapewnienia wymaganych przeglądów technicznych i czynności konserwacyjnych urządzeń przeciwpożarowych oraz prób ciśnieniowych węży stanowiących wyposażenie hydrantów wewnętrznych;
- niezapewnienia (do czasu kontroli NIK) równej nawierzchni tarasu i schodów prowadzących do głównego wejścia budynku szkoły.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Przygotowanie MOW do realizacji zadań

1.1. Zgodnie ze Statutem MOW, Ośrodek jest publiczną koedukacyjną placówką resocjalizacyjną przeznaczoną dla dzieci i młodzieży w wieku od 11 do 18 lat, niedostosowanych społecznie. Organem prowadzącym MOW jest powiat przysuski, a organem sprawującym nadzór pedagogiczny – Mazowiecki Kurator Oświaty. Liczba miejsc w Ośrodku wynosi 72.

(akta kontroli tom I str. 5, 22)

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej także: wopf.

⁶ Dalej także: IPU.

⁷ Dalej także: IPE-T.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

Procedury postępowania w Ośrodku w sytuacjach szczególnych lub nadzwyczajnych zostały uregulowane w § 22 Regulaminu Wewnętrznego MOW, dotyczącym zasad postępowania z sytuacjach kryzysowych. Określono w nim katalog 15 sytuacji kryzysowych, do których zaliczono: śmierć nieletniego lub innej osoby albo ciężkie uszkodzenie ciała wskutek działania nieletniego lub innej osoby, bunt, zbiorowe wystąpienie czynne lub bierne; samobójstwo nieletniego; groźne zakłócenie porządku i bezpieczeństwa; zgwałcenie nieletniego; pobicie skutkujące ciężkim uszkodzeniem ciała; próbę samobójczą nieletniego; zbiorową lub indywidualną ucieczkę; pobicie lub inną formę zakazanego karania, poniżającego lub nieludzkiego traktowania nieletniego; spożywanie alkoholu na terenie placówki lub przybycie do placówki pod wpływem alkoholu; spożywanie substancji chemicznych innych niż alkohol w celu wprowadzenia się w stan odurzenia; samookaleczenia lub inne przejawy autoagresji; kradzieże; niepowrót z przepustki.

W regulaminie określono również procedury reagowania w przypadku wystąpienia poszczególnych rodzajów sytuacji kryzysowych oraz sposób dokumentowania ich wystąpienia. Przykładowo, w przypadku wystąpienia zdarzeń obejmujących ciężkie uszkodzenie ciała wskutek działania nieletniego lub innej osoby; zgwałcenie nieletniego; pobicie skutkujące ciężkim uszkodzeniem ciała; próbę samobójczą nieletniego, wychowawca pracujący z poszkodowanym zobowiązany został do udzielenia pierwszej pomocy przedmedycznej, a w przypadku poważnych obrażeń – wezwania lekarza. Wychowawca koordynujący dyżur zobowiązany był do niezwłocznego poinformowania o zaistniałym zdarzeniu Policji i dyrektora Ośrodka oraz do zabezpieczania miejsca zdarzenia do czasu przyjazdu Policji. W sytuacji gdy sprawca byłby agresywny i zagrażałby zdrowiu swojemu lub innych wychowanków, wychowawca/nauczyciel miał obowiązek odizolowania go. O tego rodzaju zdarzeniach informowany miał być niezwłocznie sąd rodzinny oraz rodzice i opiekunowie wychowanków (zarówno sprawców jak i ofiar). Wychowawca pracujący z ofiarą takiego zdarzenia zobowiązany był do sporządzenia oświadczenia o jego przebiegu, ponadto informacja o zdarzeniu wpisywana miała być do tzw. zeszytu informacji.

W § 23 regulaminu określono przypadki dopuszczające zastosowanie środków przymusu bezpośredniego przez pracowników Ośrodka, do których m.in. zaliczono: odparcie bezpośredniego zamachu na życie, zdrowie lub wolność osoby, udaremnienie ucieczki wychowanka czy przeciwdziałanie czynnościom zmierzającym do autoagresji. Zastosowanie ww. środków zostało dopuszczone w razie bezskuteczności środków oddziaływania psychologiczno-pedagogicznego i tylko w przypadkach określonych w art. 11 pkt 1-3, 6, 8, 10, 12 i 14 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej⁹. O każdym przypadku użycia środków przymusu bezpośredniego wobec nieletniego należało powiadomić sędziego sprawującego nadzór nad Ośrodkiem i sąd rodzinny wykonujący środek wychowawczy.

W okresie objętym kontrolą ww. procedury postępowania nie były modyfikowane.

(akta kontroli tom I str. 64, 65, 76-84)

W latach 2018-2021 (I kwartał) MOW prowadził rejestr zdarzeń nadzwyczajnych, w którym ewidencjonował następujące rodzaje zdarzeń: zgon nieletniego lub innej osoby, samobójstwo nieletniego, zgwałcenie nieletniego oraz pobicie nieletniego, skutkujące ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu. W rejestrze tym ewidencjonowano również ucieczki wychowanków. Dane z rejestru przekazywane były co kwartał

⁹ Dz. U z 2019 r. poz. 2418.

do Kuratorium Oświaty w Warszawie¹⁰. Sprawozdania ze zdarzeń nadzwyczajnych ujętych w tym rejestrze przedstawiane były dwa razy do roku na posiedzeniach Rady Pedagogicznej.

(akta kontroli tom II str. 155-156, 161-166)

W MOW nie prowadzono zbiorczych ewidencji dotyczących pozostałych sytuacji kryzysowych wskazanych w Regulaminie Wewnętrznym MOW. Zgodnie z ww. regulaminem wszystkie tego rodzaju zdarzenia były zapisywane w zeszytach informacji/uwag, który zawierał również informacje o innych zdarzeniach¹¹.

(akta kontroli tom I str. 97; tom II str. 155-156)

1.2. MOW na potrzeby prowadzonej działalności użytkował dwa budynki: dwukondygnacyjny budynek „A” o powierzchni zabudowy 595,9 m², w którym prowadzone były zajęcia szkolne oraz trzykondygnacyjny budynek „B” o powierzchni zabudowy 1395,0 m², w którym funkcjonował internat dla wychowanków.

(akta kontroli tom I str. 98-110, 147)

W wyniku oględzin przeprowadzonych w dniu 4 maja 2021 r. stwierdzono, że w Ośrodku zapewniono prawie wszystkie wymagane warunki w zakresie bezpieczeństwa i higieny określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹². W szczególności, zgodnie z:

- § 5 rozporządzenia – plany ewakuacji umieszczone były w widocznych miejscach, w sposób zapewniający łatwy do niego dostęp, a drogi ewakuacyjne były oznaczone w sposób wyraźny i trwałe;
- § 7 ust. 1 i 4 rozporządzenia – teren Ośrodka był ogrodzony i uporządkowany, a szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren zabezpieczone w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na jezdnię;
- § 7 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia – nawierzchnie dróg i przejść były równe, z wyjątkiem uszkodzonej nawierzchni tarasu i schodów prowadzących do wejścia głównego budynku „A”;
- § 8 rozporządzenia – w pomieszczeniach sanitarno-higienicznych zapewniono bieżącą ciepłą i zimną wodę oraz środki higieny osobistej, a urządzenia sanitarne utrzymane były w czystości i stanie pełnej sprawności technicznej;
- § 16 rozporządzenia – schody wyposażone były w balustrady z poręczami zabezpieczonymi przed ewentualnym zsuwaniem się, a ich stopnie nie były śliskie;
- § 20 rozporządzenia – pokój nauczycielski, pokój pielęgniarki, kuchnia, pokoje wychowawców w internacie wyposażone były w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcje o zasadach jej udzielania (w apteczkach nie było przeterminowanych środków).

(akta kontroli tom I str. 147-165, 170)

Pracownicy Ośrodka zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, zgodnie z § 21 ww. rozporządzenia.

(akta kontroli tom I str. 168-169)

¹⁰ Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Edukacji Narodowej z 14 kwietnia 2014 r. (znak: DZSE.WSPE.043.3.2014.EM).

¹¹ Były to zeszyty prowadzone w sposób chronologiczny, w których pracownicy i kierownictwo MOW dokonywali odrębnie zapisów dotyczących m.in. wystąpienia zdarzeń zakwalifikowanych jako sytuacje kryzysowe, bieżących zaleceń Dyrektora np. odnośnie do sposobu postępowania z wychowankami, przyznawanych wychowankom punktów ujemnych i dodatnich za określone zachowania, służących do oceny ich zachowania i stosowania systemu kar i nagród, planowanych odwiedzin wychowanków, wyjazdów na przepustki, badań lekarskich wychowanków, umieszczania wychowanków w izolatkach, kontaktów telefonicznych wychowanków z opiekunami prawnymi itp.

¹² Dz. U. z 2020 r. poz. 1604; dalej: rozporządzenie MENiS w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

1.3. W MOW w latach 2018-2020, zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia MENiS w sprawie bezpieczeństwa i higieny, przeprowadzane były coroczne kontrole zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Ośrodka, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki¹³. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości oraz nie wydawano zaleceń. Kopie protokołów z tych kontroli, zgodnie z § 3 ust. 2 ww. rozporządzenia, zostały niezwłocznie przekazane do Starostwa Powiatowego w Przysusze.

(akta kontroli tom I str. 111-117)

1.4. Obiekty użytkowane przez MOW podlegały wymaganym kontrolom okresowym (rocznymi i pięcioletnimi)¹⁴, które przeprowadzone były przez osoby uprawnione.

W wyniku kontroli rocznych przeprowadzonych w latach 2018-2019 nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń. Natomiast w wyniku kontroli przeprowadzonej w czerwcu 2020 r. stwierdzono brak rury spustowej w części południowo-zachodniej budynku „A”. Wydane w wyniku tej kontroli zalecenie zamontowania rury spustowej zostało wykonane, co potwierdziły oględziny przeprowadzone przez kontrolera NIK w dniu 1 czerwca 2021 r.

Ostatnią okresową kontrolą, przeprowadzaną raz na pięć lat, obiekty Ośrodka objęte zostały w 2017 r. Jej przedmiotem było: sprawdzenie stanu technicznego elementów konstrukcyjnych budynku (w tym estetyki oraz jego otoczenia), instalacji (w tym m.in.: wodno-kanalizacyjnej, wentylacyjnej, centralnego ogrzewania, elektrycznej i odgromowej) oraz urządzeń służących ochronie środowiska. W jej wyniku nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli tom I str. 118-131, 166)

Zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy Prawo budowlane, dla obu budynków, w których mieścił się Ośrodek prowadzono odrębne książki obiektu budowlanego, zawierające informacje o przeprowadzonych kontrolach okresowych i ich wynikach.

(akta kontroli tom I str. 98-110)

W trakcie kontroli NIK, MOW posiadał aktualną instrukcję bezpieczeństwa pożarowego z maja 2019 r.¹⁵, zawierającą elementy określone w § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹⁶. Z instrukcją zostali zapoznani wszyscy pracownicy Ośrodka.

(akta kontroli tom I str. 136)

Oględziny przeprowadzone przez kontrolera NIK w dniu 4 maja 2021 r. wykazały, że znajdujący się na wyposażeniu MOW podręczny sprzęt gaśniczy (gaśnice typu A, B, C) posiadał aktualne przeglądy.

(akta kontroli tom I str. 147)

W Ośrodku co roku przeprowadzono praktyczne sprawdzenie organizacji i warunków ewakuacji osób z pomieszczeń MOW¹⁷.

(akta kontroli tom I str. 138-146)

W MOW, w latach 2018-2021 (do czasu kontroli NIK – 14 czerwca 2021 r.), nie były przeprowadzane przeglądy techniczne i czynności konserwacyjne urządzeń

¹³ Komisje powołane przez Dyrektora MOW przeprowadzały kontrole w dniach: 29 sierpnia 2018 r., 26 sierpnia 2019 r. i 31 sierpnia 2020 r.

¹⁴ O których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm., dalej: ustawa Prawo budowlane.

¹⁵ Poprzednia instrukcja z 2012 r. została zaktualizowana w 2015 r.

¹⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 109, poz. 719, ze zm., dalej: rozporządzenie MSWiA w sprawie ochrony ppoż.

¹⁷ W dniach: 20 listopada 2018 r., 25 listopada 2019 r. oraz 17 listopada 2020 r.

przeciwpożarowych oraz gaśnic, pomimo iż zgodnie z § 3 ust. 2 i 3 rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony ppoż., takie przeglądy i czynności wykonywane powinny być nie rzadziej niż raz w roku.

W ww. okresie oraz w ciągu co najmniej pięciu lat przed tym okresem, w MOW nie przeprowadzono również prób ciśnieniowych węży stanowiących wyposażenie hydrantów wewnętrznych, pomimo iż zgodnie z § 3 ust. 4 ww. rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony ppoż., próby takie przeprowadzane powinny być co 5 lat.

(akta kontroli tom I str. 136-137)

1.5. Wyniki oględzin pomieszczeń budynków MOW, przeprowadzonych przez kontrolera NIK w dniu 4 maja 2021 r., wykazały, że warunki mieszkalne dla wychowanków Ośrodka odpowiadały wymogom określonym w § 26 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania¹⁸. W budynkach znajdowały się m.in.: pomieszczenia rekreacyjno-wypoczynkowe (świetlice); pomieszczenia umożliwiające organizację spotkań całej społeczności ośrodka (hala gimnastyczna w budynku internatu oraz sala nr 2 w budynku szkoły); odpowiednio wyposażone pomieszczenia do prowadzenia zajęć oraz do indywidualnej pracy z wychowankiem (sale lekcyjne, gabinety specjalistów: pedagoga i psychologa oraz pedagoga terapeuty i logopedy); pomieszczenia umożliwiające samodzielne przygotowywanie posiłków przez wychowanków, posiadające odpowiednie warunki do przechowywania i obróbki żywności; pomieszczenia umożliwiające wychowankom samodzielne pranie rzeczy osobistych oraz ich suszenie; łazienki i toalety umożliwiające korzystanie z nich w sposób zapewniających intymność i zgodność z zasadami higieny; pokój dla chorych (izolatka). Pokoje mieszkalne dla wychowanków wyposażone były w jednoosobowe łóżka, poduszki, kołdry i bieliznę pościelową, szafki do przechowywania rzeczy osobistych, szafy ubraniowe. W 12 pokojach znajdowały się po trzy lub cztery łóżka, a w trzech pokojach – po pięć łóżek, z tym że wykorzystywane były cztery lub trzy łóżka. Ogółem w 15 sypialniach przygotowano miejsca dla 61 wychowanków.

(akta kontroli tom I str. 147-165, 170)

Wicedyrektor MOW oświadczył, że w przypadku przekroczenia łącznej liczby 60 wychowanków przebywających w tej placówce jest możliwość adaptacji wolnych pomieszczeń (świetlic) na sale mieszkalne, aby zapewnić, w przypadku pełnego stanu wychowanków (tj. 72), odpowiednią liczbę miejsc. Ośrodek dysponuje też odpowiednią liczbą łóżek, kompletów pościeli i innych wymaganych środków do zakwaterowania takiej liczby wychowanków.

(akta kontroli tom I str. 148)

Dyrektor wyjaśniła natomiast m.in., że w latach 2018-2021 (I kw.) nie zdarzył się przypadek, aby liczba wychowanków obecnych w Ośrodku osiągnęła pełne obłożenie. Odnosząc się do sprawy pokoi, w których znajdowało się po pięć łóżek wskazała, że zgodnie z pismem Ministerstwa Edukacji Narodowej Departamentu Wychowania i Kształcenia Integracyjnego z 20 marca 2020 r.¹⁹, dopuszczone zostało na okres pandemii SARS-COV-19 czasowe zwiększenie liczby wychowanków w pokojach mieszkalnych, celem pozyskania dodatkowych pomieszczeń dla odbycia kwarantanny przez nowych wychowanków

¹⁸ Dz. U. poz. 1606; dalej: rozporządzenie MEN w sprawie MOW.

¹⁹ Znak DWKI-WSPE.5015.28.2020.KT.

i wychowanków po urlopowaniu lub uciezkach, którzy zgodnie z wytycznymi powinni być izolowani od grup wychowawczych i poddani kwarantannie przez co najmniej 7 dni, a stan ich zdrowia powinien być monitorowany.

(akta kontroli tom I str. 167, 171)

Budynki użytkowane przez MOW nie były dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Jedynym udogodnieniem dla tych osób był podjazd do wejścia głównego budynku szkoły.

Wicedyrektor MOW wyjaśnił, że przyczyną tej sytuacji jest fakt nieposiadania przez Ośrodek statusu placówki rewalidacyjnej i integracyjnej, w związku z czym nie są do niego kierowani wychowankowie z niepełnoprawnością ruchową.

(akta kontroli tom I str. 148)

1.6. Liczba wychowanków MOW, zgodnie z prowadzoną ewidencją, (z uwzględnieniem wychowanków skierowanych, którzy nie zostali doprowadzeni do tej placówki) kształtowała się następująco według stanu na koniec kolejnych kwartałów:

- w 2018 r.: na 31 marca – 72, na 30 czerwca – 74, na 30 września – 70, na 31 grudnia – 55;
- w 2019 r.: na 31 marca – 60, na 30 czerwca – 55, na 30 września – 71, na 31 grudnia – 64;
- w 2020 r.: na 31 marca – 66, na 30 czerwca – 66, na 30 września – 74, na 31 grudnia – 70;
- w 2021 r.: na 31 marca – 68.

Faktyczna liczba wychowanków, bez uwzględnienia wychowanków skierowanych do MOW, ale niedoprowadzonych do tej placówki, kształtowała się następująco:

- w 2018 r.: na 31 marca – 64, na 30 czerwca – 67, na 30 września – 65, na 31 grudnia – 52;
- w 2019 r.: na 31 marca – 50, na 30 czerwca – 47, na 30 września – 53, na 31 grudnia – 60;
- w 2020 r.: na 31 marca – 58, na 30 czerwca – 61, na 30 września – 63, na 31 grudnia – 61;
- w 2021 r.: na 31 marca – 61.

(akta kontroli tom I str. 173)

Dyrektor wyjaśniła, że stany ewidencyjne przekraczające maksymalną liczbę 72 miejsc wynikają ze wskazań wychowanków, którzy wybrali zawód fryzjera i mechanika pojazdów samochodowych. MOW jest jedyną placówką w kraju, która kształci chłopców w zawodzie fryzjera. Wskazała ponadto, że faktyczna liczba wychowanków przebywających w MOW jest niższa, gdyż zdarzają się sytuacje, w których wychowankowie przebywają na długotrwałym urlopowaniu, zwolnieniu lekarskim. Są też przypadki, gdy wychowanek kończy etap edukacyjny, ale jeszcze nie osiągnął pełnoletności, wówczas, aby mógł skorzystać z programu usamodzielnienia, musi pozostać wychowankiem MOW. W tego rodzaju przypadkach, na czas do osiągnięcia pełnoletności, za zgodą sądów są oni urlopowani do domów rodzinnych, jednocześnie widnieją w ewidencji MOW. Wszystkie te sytuacje wpływają na zwiększony stan ewidencyjny wychowanków w stosunku do wynikającego ze Statutu i arkusza organizacyjnego.

(akta kontroli tom I str. 174)

1.7. Według stanu na dzień 4 maja 2021 r., spośród 444 nieletnich skierowanych do Ośrodka w latach 2018-2021 (I kwartał), 244 (tj. 55%) nie zostało doprowadzonych do MOW. Do MOW nie doprowadzono 64 ze 118 skierowanych w 2018 r. (tj. 54,2%), 86 ze 156 skierowanych w 2019 r. (tj. 55,1%), 78 ze 143

skierowanych w 2020 r. (tj. 54,5%) oraz 16 z 27 skierowanych w I kwartale 2021 r. (tj. 59,3%).

(akta kontroli tom I str. 175)

1.8. Zgodnie z § 1 ust. 4 Statutu, w skład MOW w latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021 wchodziły Szkoła Podstawowa Specjalna²⁰ oraz Branżowa Szkoła I Stopnia²¹. Ponadto do zakończenia roku szkolnego 2017/2018 w Ośrodku prowadzono Zasadniczą Szkołę Zawodową Specjalną, a do zakończenia roku szkolnego 2018/2019 – Publiczne Gimnazjum Specjalne²².

(akta kontroli tom I str. 22, 176)

1.9. W latach 2018-2021 (I kw.) liczba wychowawców zatrudnionych w Ośrodku zmniejszyła się z 31 do 26 osób (bez uwzględnienia osoby, która przebywała w tym czasie na urlopie wychowawczym)²³. W tym czasie na stanowiskach nauczycieli w szkołach prowadzonych przez MOW pracowało od 20 do 22 osób (bez uwzględnienia osób, które przebywały w tym okresie na urlopie wychowawczym lub urlopie dla poratowania zdrowia)²⁴. Należy przy tym wskazać, że część wychowawców zatrudnionych w MOW na niepełny etat, pracowało jednocześnie w tej placówce jako nauczyciele (również na niepełny etat).

(akta kontroli tom I str. 177-186)

W latach 2018-2021 (I kw.) Ośrodek zatrudnił dwóch psychologów. Liczba pedagogów zatrudnionych w MOW zmniejszyła się w tym okresie z trzech osób w roku szkolnym 2017/2018 do dwóch osób począwszy od roku szkolnego 2018/2019. Specjaliści ci byli zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin, wynoszącym do 31 sierpnia 2018 r. 28 godzin tygodniowo²⁵, a następnie 22 godziny tygodniowo²⁶.

Wymiar zatrudnienia ww. specjalistów na tych stanowiskach w okresie objętym kontrolą był zgodny z § 24 ust. 1-3 rozporządzenia MEN w sprawie MOW, ponieważ maksymalna liczba wychowanków znajdujących się w Ośrodku w tym okresie (bez uwzględnienia nieletnich, którzy pomimo skierowania nie zgłosili się do tej placówki) nie przekraczała 72.

(akta kontroli tom I str. 173, 187-196)

1.10. Wyniki kontroli przeprowadzonej w MOW 18 i 19 maja 2021 r. przez Kuratorium Oświaty w Warszawie (na zlecenie NIK) wykazały, że zatrudnieni w Ośrodku wychowawcy, nauczyciele (poza czterema przypadkami) oraz specjaliści (tj. psycholodzy, pedagodzy i logopeda) posiadali kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowisk, określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej

²⁰ Z dwoma oddziałami w latach szkolnych 2017/2018 – 2019/2020 i jednym oddziałem w roku szkolnym 2020/2021.

²¹ Z dwoma oddziałami w roku szkolnym 2017/2018, trzema oddziałami w latach szkolnych 2018/2019-2019/2020 i pięcioma oddziałami w roku szkolnym 2020/2021.

²² Szkoły działające przed reformą oświaty.

²³ Zatrudnienie na tych stanowiskach wynosiło: w roku szkolnym 2017/2018 wg stanu na 31 marca i 30 czerwca 2018 r. - 31 osób, w tym 24 zatrudnione w pełnym wymiarze godzin; w latach szkolnych 2018/2019-2020/2021 do 31 marca 2021 r. - 26 osób, w tym 20 w pełnym wymiarze godzin (bez uwzględnienia jednej z wychowawczyń, które przebywała w tym okresie na urlopie wychowawczym).

²⁴ Zatrudnienie nauczycieli w MOW wynosiło: w roku szkolnym 2017/2018 wg stanu na 31 marca i 30 czerwca 2018 r. - 21 osób (w tym 13 zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin); w roku szkolnym 2018/2019 wg stanu na 30 września i 31 grudnia 2018 r. - 20 osób, (w tym 11 w pełnym wymiarze godzin), wg stanu na dzień 31 marca i 30 czerwca 2019 r. - 21 osób (w tym 11 w pełnym wymiarze godzin); w roku szkolnym 2019/2020 wg stanu na 30 września 2019 r. - 21 osób (w tym 11 w pełnym wymiarze godzin), wg stanu na 31 grudnia 2019 r. oraz 31 marca i 30 czerwca 2020 r. - 22 osoby (w tym 11 w pełnym wymiarze godzin); w roku szkolnym 2020/2021 do 31 marca 2021 r. - 20 osób (w tym 11 w pełnym wymiarze godzin).

²⁵ Zgodnie z uchwałą Rady Powiatu Przysuskiego nr XII/106/2016 z dnia 22 czerwca 2016 r.

²⁶ Zgodnie z uchwałą Rady Powiatu Przysuskiego nr XXVII/200/2018 z dnia 25 kwietnia 2018 r., a następnie nr XII/114/2020 z dnia 17 września 2020 r.

z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²⁷.

Brak wymaganych kwalifikacji dotyczył czterech osób prowadzących w Ośrodku w roku szkolnym 2020/2021 zajęcia z praktycznej nauki zawodu lub przedmiotów zawodowych²⁸, które nie dysponowały m.in. dokumentami potwierdzającymi nabycie wymaganych kwalifikacji w zakresie resocjalizacji lub socjoterapii. Na zatrudnienie tych osób Dyrektor uzyskała zgodę organu prowadzącego, stosownie do postanowień art. 15 ust. 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe²⁹.

(akta kontroli tom I str. 197-204, 214-221)

1.11. Zasady przewożenia wychowanków Ośrodka określone zostały w § 36 Regulaminu wewnętrznego MOW. Wskazano w nim, że przewóz wychowanków odbywać się ma samochodem stanowiącym wyposażenie MOW. W przypadku braku możliwości skorzystania z tego samochodu, Dyrektor MOW zwrócić się miał do organu prowadzącego o umożliwienie transportu wychowanka pojazdem Zakładu Obsługi Szkół w Przysusze. Pojazd prowadzić miał kierowca zatrudniony w Ośrodku lub inny wyznaczony przez Dyrektora pracownik posiadający stosowne uprawnienia. Opiekę nad wychowankiem w trakcie podróży zapewniać miał wyznaczony przez Dyrektora pracownik pedagogiczny. Liczbę opiekunów w trakcie przewozu uzależniono od okoliczności, czasu trwania podróży, liczby przewożonych wychowanków. Pracownicy, którzy zostaną wyznaczeni do opieki, zobowiązani byli do zapewnienia bezpiecznych warunków przewozu przez cały czas trwania podróży. W przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowych, zobowiązano ich do postępowania zgodnie z procedurami postępowania w tego rodzaju sytuacjach, wskazanymi w przedmiotowym regulaminie. O każdym przypadku wystąpienia nieprawidłowości pracownik wyznaczony do opieki miał obowiązek powiadomić telefonicznie Dyrektora MOW oraz w zależności od zaistniałej sytuacji stosowne służby.

(akta kontroli tom I str. 87-88)

Do przewozu wychowanków wykorzystywany był dziewięćosobowy bus. Samochód był wyposażony w blokadę wewnętrzną przed otwarciem drzwi w czasie jazdy. Na czas przewozów wychowanków zabierana była apteczka przenośna.

(akta kontroli tom I. str. 166, 222, 224)

Kierowca zatrudniony w Ośrodku oraz Kierownik ds. wychowawczych, którzy zostali wyznaczeni przez Dyrektora MOW do prowadzenia ww. pojazdu, posiadali stosowne uprawnienia do przewozu osób, tj. aktualne orzeczenia lekarskie i psychologiczne o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na stanowisku kierowcy. Kierowca oraz pracownicy pedagogiczni MOW, sprawujący opiekę nad wychowankami, zostali przeszkoleni z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

(akta kontroli tom I. str. 168-169, 224, 227-244)

W okresie objętym kontrolą miało miejsce jedno zdarzenie nadzwyczajne w trakcie przewozu wychowanka. W dniu 25 marca 2020 r. wychowanek przewożony z Policyjnej Izby Dziecka do MOW uciekł w trakcie postoju pojazdu na stacji paliw, na której zatrzymano się celem umożliwienia mu, na jego prośbę, skorzystania z toalety. Zgodnie z procedurą postępowania, o ucieczce poinformowano Policję oraz właściwy sąd rejonowy.

(akta kontroli tom I str. 224, 245-249)

²⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1289, dalej: rozporządzenie MEN w sprawie kwalifikacji nauczycieli.

²⁸ Dwie osoby zatrudnione do prowadzenia zajęć praktycznej nauki zawodu fryzjera, jednego osoba zatrudniona do prowadzenia zajęć z praktycznej nauki zawodu mechanika i jedna osoba zatrudniona do prowadzenia zajęć z przedmiotów zawodowych.

²⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 910, ze zm.

Dyrektor wyjaśniła, że po tym incydencie instruowała każdego pracownika oddelegowanego po odbiór wychowanka z Policyjnej Izby Dziecka, żeby, w razie potrzeby skorzystania z toalety podczas przewozu wychowanków, podejmowali decyzję o udaniu się w tym celu do najbliższej jednostki Policji.

(akta kontroli tom I str. 224)

1.12. W § 74 ust. 3 Statutu wychowankom zakazano przemykania na teren placówki alkoholu, narkotyków, środków odurzających oraz posiadania przedmiotów niebezpiecznych dla życia i zdrowia. Zabroniono im również samodzielnego, a zwłaszcza niejawnego, dysponowania lekami, wprowadzania na teren Ośrodka osób niebędących wychowankami tej placówki oraz powrotu z przepustek w stanie odurzenia alkoholowego lub narkotycznego.

(akta kontroli tom I. str. 59)

Zgodnie z zasadami postępowania określonymi w § 22 ust. 12-14 Regulaminu wewnętrznego MOW, w przypadku stwierdzenia spożycia przez wychowanka na terenie Ośrodka alkoholu lub jego przybycia do tej placówki pod wpływem alkoholu, w zależności od stanu nietrzeźwości lub zachowania, pozostawać miał on w sypialni lub w pokoju wychowawców. W sytuacji gdyby był agresywny bądź swoim zachowaniem stwarzałby zgroźenie lub zagrożenie dla życia lub zdrowia innych osób, wychowawca koordynujący, po konsultacji z dyrektorem, mógł podjąć decyzję o wezwaniu Policji. W sytuacjach koniecznych, wynikających ze stanu zdrowia lub zachowania wychowanka, wychowawca pracujący z daną grupą mógł podjąć decyzję o jego przewozie na Pogotowie Ratunkowe. Natomiast w przypadku stwierdzenia zachowania wskazującego na możliwość spożycia substancji odurzających, wychowawca/nauczyciel opiekujący się danym wychowankiem powinien przeprowadzić z nim rozmowę. W przypadku potwierdzenia tego faktu na podstawie wywiadu, wychowawca powinien: poinformować o tym dyrektora, odizolować wychowanka od grupy, stworzyć mu warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie i zdrowie, a w sytuacji, gdy jego stan zdrowia będzie zagrożony, wezwać Pogotowie Ratunkowe. Określone w regulaminie zasady postępowania, w przypadku znalezienia na terenie Ośrodka substancji przypominających wyglądem narkotyków, zobowiązywały wychowawcę/nauczyciela m.in. do zabezpieczenia substancji przed dostępem do niej osób niepowołanych i ewentualnym zniszczeniem, do powiadomienia o zaistniałym zdarzeniu Dyrektora oraz wezwania Policji, celem przekazania substancji.

W zasadach postępowania w sytuacjach kryzysowych określonych w ww. regulaminie, nie przewidziano możliwości przeprowadzania przez pracowników MOW badań wychowanków na obecność alkoholu lub środków odurzających, jak i możliwości przeszukiwania rzeczy osobistych wychowanków.

(akta kontroli tom I str. 76-81)

Dyrektor wyjaśniła, że pracownicy nie mają uprawnień do przeprowadzania badań na obecność alkoholu lub innego środka w organizmie. Stan po spożyciu stwierdza się na podstawie obserwacji i symptomów, które mogą wskazywać na spożycie tych substancji. Najistotniejszym problemem związanym z zapobieganiem wnoszeniu na teren MOW alkoholu i innych środków jest brak uprawnień pracowników MOW do dokonywania przeszukania rzeczy osobistych wychowanków. Dyrektor wskazała ponadto, że w przypadku ujawnienia, w wyniku obserwacji wychowanków, posiadania przez nich niebezpiecznych przedmiotów lub różnego rodzaju używek, opiekun stara się namówić wychowanków do ich oddania. Jeżeli wychowanek odmawia oddania niedozwolonych rzeczy, wzywana jest Policja.

(akta kontroli tom I str. 222, 224-225)

W okresie objętym kontrolą dwukrotnie wzywano Policję, celem przeprowadzenia badań stanu trzeźwości wychowanków MOW, jednokrotnie z powodu podejrzenia zażycia przez wychowanków dopalaczy oraz trzykrotnie z powodu wniesienia na teren Ośrodka substancji niewiadomego pochodzenia.

(akta kontroli tom I str. 289-299)

1.13. W latach 2018-2021 (I kw.) w MOW przebywało łącznie dziewięć wychowanek w ciąży, z czego cztery opuściły MOW jeszcze przed urodzeniem dziecka (jedna z nich opuściła MOW w związku z uzyskaniem pełnoletności, kolejną sąd zmienił środek wychowawczy na nadzór kuratora, a dwie pozostałe umieszczono w ośrodkach przeznaczonych dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży).

W pozostałych pięciu przypadkach, wychowanki przebywały w MOW do dnia porodu, po czym po urodzeniu dziecka: w trzech przypadkach zostały urlopowane do domu rodzinnego (przy czym jedna z tych wychowanek powróciła do MOW i kontynuowała naukę w Szkole Branżowej I stopnia, podczas gdy dziecko pozostawało pod opieką matki nieletniej, która została ustanowiona jego opiekunem prawnym); jednej z wychowanek zmieniono środek wychowawczy na pobyt w Centrum Administracyjnym Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych; jedną umieszczono wraz z dzieckiem w domu dziecka (przy czym, z powodu nagannego zachowania i niewłaściwej opieki nad dzieckiem wychowanka powróciła do MOW do czasu uzyskania pełnoletności, natomiast dziecko zostało umieszczone w pogotowiu rodzinnym). Nie wystąpiły w tym okresie przypadki przebywania wychowanek z dziećmi w MOW.

(akta kontroli tom I str. 256)

Zasady realizacji przez MOW zadań wskazanych w § 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia MEN w sprawie MOW, w stosunku do wychowanek w ciąży, określone zostały w opracowanych przez zatrudnionego w Ośrodku pedagoga dokumentach pn.: *Procedura postępowania: „wychowanki w ciąży, nieletnie matki, nieletni ojcowie”*; *Cele i zadania do realizacji z wychowanką będącą w ciąży*. Przewidziano w nich m.in.: objęcie wychowanek w ciąży systematyczną opieką medyczną w poradni ginekologiczno-położniczej oraz pomocą psychologiczno-pedagogiczną; podjęcie pracy wychowawczej przygotowującej wychowanki do pełnienia roli matki; zapewnienie im odpowiedniego wyżywienia; przygotowanie ich do procesu usamodzielnienia. Dla wychowanek, które urodziły dziecko przed przybyciem do MOW lub kontynuowały pobyt w MOW po porodzie, przewidziano wsparcie obejmujące m.in. przygotowanie do usamodzielnienia, pomoc w uzyskaniu władzy rodzicielskiej oraz w stworzeniu warunków nawiązania kontaktu z dzieckiem i budowaniu z nim więzi. Przewidziano również, w razie potrzeby, możliwość podjęcia przez MOW działań w celu pozyskania dla nich wsparcia finansowego, poprzez współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, instytucjami charytatywnymi, sponsorami, fundacjami.

(akta kontroli tom I str. 250-255)

W wyniku analizy wybranej dokumentacji jednej z ciężarnych wychowanek MOW stwierdzono, że w czasie pobytu w Ośrodku objęta była stałą opieką przez Przychodnię Rejonową Poradnię ginekologiczno-położniczą wchodzącą w skład SPZOZ w Nowym Mieście nad Pilicą, w której to placówce przeprowadzane były badania kontrolne przebiegu ciąży, badania laboratoryjne, USG ciąży. Specjaliści zatrudnieni w MOW przeprowadzali z nią indywidualne zajęcia obejmujące pogadanki na temat przebiegu ciąży oraz roli matki, w tym naukę pielęgnacji dziecka. Tematyka macierzyństwa i właściwego dbania o zdrowie w czasie ciąży była przedmiotem zajęć w grupie wychowawczej, do której należała wychowanka.

(akta kontroli tom I str. 257)

Dyrektor wyjaśniła, że w kontrolowanym okresie nie wystąpiły problemy związane z warunkami pobytu w Ośrodku nieletnich wychowanek w ciąży.

(akta kontroli tom I str. 222, 225)

1.14. W związku z pandemią COVID-19 Dyrektor w dniu 26 marca 2020 r., wprowadziła do stosowania w Ośrodku *Procedurę postępowania w sprawie działań ochronnych przed zakażeniem koronawirusem SARS-COV-2*. Zobowiązano w niej wszystkich pracowników do stosowania się do zaleceń i rekomendacji Głównego Inspektora Sanitarnego, Ministra Zdrowia oraz podległych im służb i podmiotów, a także do zaleceń organu prowadzącego oraz do przekazywania Dyrektorowi MOW informacji w sprawie wystąpienia zakażenia lub objęcia ich kwarantanną. Pracowników sprawujących opiekę nad wychowankami zobowiązano do wdrażania i nadzoru nad stosowaniem ww. zaleceń przez wychowanki. Wprowadzono obowiązek bieżącej dezynfekcji miejsc i przedmiotów oraz pomieszczeń używanych przez wiele osób. Zakazano wstępu na teren placówki osobom z objawami chorobowymi mogącymi wskazywać na zagrożenie. Zobowiązano wyznaczonych pracowników do przeprowadzania kontrolnych badań termometrem bezdotykowym wszystkich osób wchodzących na teren Ośrodka. Wprowadzono czasowe wstrzymanie odwiedzin wychowanków, ograniczenie udzielania im przepustek. Wprowadzono również czasowe wstrzymanie udzielania nagród w postaci udziału wychowanków w zajęciach organizowanych poza terenem Ośrodka.

(akta kontroli tom I str. 258-259)

W wyniku przeprowadzonych w dniu 4 maja 2021 r. oględzin stwierdzono, że w budynku, w którym mieścił się internat dla wychowanków znajdowało się pomieszczenie pełniące funkcję izolatki – pokoju chorych. Posiadało ono oddzielną toaletę i prysznic.

(akta kontroli tom I str. 148)

Dyrektor wyjaśniła, że oprócz ww. izolatki, cztery inne pomieszczenia w internacie przeznaczone zostały do odbywania kwarantanny (dwie sypialnie i dwie świetlice). Każdy wychowanek doprowadzony lub dowieziony do Ośrodka podejrzany był o bycie zakażonym wirusem SARS-CoV-2 i umieszczany w izolacji na okres 7 dni, za wyjątkiem sytuacji, w których Ośrodek dysponował potwierdzonymi informacjami, że wychowanek nie stanowi zagrożenia (np. przebywał pod stałą opieką opiekunów prawnych). W okresie od 12 marca 2020 r. do 31 marca 2021 r. w izolacji przebywało łącznie 64 wychowanków, z czego sześciu kilkakrotnie. Poinformowała również, że w okresie pandemii część wychowanków, za zgodą sądów, była urlopowana do domów rodzinnych. W pierwszych tygodniach pandemii urlopowania były ograniczone, natomiast w późniejszym okresie odbywały się w miarę potrzeb.

(akta kontroli tom I str. 223, 225-226)

W okresie objętym kontrolą, w Ośrodku wystąpił jeden potwierdzony przypadek zakażenia wychowanki wirusem SARS-CoV-2. Zakażenie ujawnione zostało w związku ze skierowaniem wychowanki na badania ginekologiczne. Wychowanka ta przebywała w Ośrodku w warunkach w izolacji przez okres 10 dni.

Dyrektor wyjaśniła, że wychowanka, u której stwierdzono w dniu 17 marca 2021 r. zarażenie wirusem SARS-CoV-2 nie miała stałego kontaktu z innym podopiecznymi, gdyż była izolowana od pozostałych wychowanków, jak i pracowników. Jako jedyna przebywała w tym okresie na drugim piętrze internatu. Stosowne pismo w tej sprawie przesłano do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Przysusze, która nie wydała decyzji o konieczności fizycznego odseparowania osób narażonych na zakażenie.

Według wyjaśnień Dyrektor, w ww. okresie wystąpiło ponadto siedem potwierdzonych przypadków zakażenia pracowników Ośrodka wirusem, w tym

trzech nauczycieli i czterech wychowawców. Wszyscy zostali objęci izolacją domową i przybywali na zwolnieniu lekarskim. Jedna osoba była hospitalizowana. Odnosząc się do tych przypadków, Dyrektor wskazała, że nie jest w stanie kontrolować stanu zdrowia pracowników oraz ich ewentualnych kontaktów z osobami zarażonymi, dlatego wszyscy pracownicy byli i są potencjalnie podejrzani o zakażenie wirusem.

(akta kontroli tom I str. 225, 265)

W ww. okresie, w jednym przypadku MOW wprowadzone zostało (na okres od 3 do 8 marca 2021 r.) czasowe nauczanie zdalne w związku ze stwierdzeniem zakażenia wirusem SARS-CoV-2, u jednego z pracowników pedagogicznych³⁰. W okresie tym w MOW przebywało 46 wychowanków i sześciu pracowników sprawujących opiekę nad nimi.

(akta kontroli tom I str. 226, 266-272)

Dyrektor wyjaśniła, że w ww. okresie zajęcia odbywały się za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Nie wystąpiły w tym czasie problemy opiekuńczo-wychowawcze. Wychowankowie zachowali się bardzo odpowiedzialnie, zdając sobie sprawę z zaistniałej sytuacji. Nauczyciele przesyłali na skrzynkę mailową MOW zakres materiału do opanowania i zadania, które pod nadzorem wychowawców przebywających z wychowankami, były rozwiązywane.

(akta kontroli tom I str. 226)

Stwierdzono, że w zeszytach uwag/informacji w okresie pandemii dokonywano wpisów dotyczących konieczności izolowania wychowanków, dokonywania pomiarów temperatury ciała, ograniczenia ich przemieszczania się po Ośrodku tylko do niezbędnego minimum, dezynfekowania pomieszczeń, przez które nieletni podejrzani o zakażenie przemieszczał się itp.

(akta kontroli tom I str. 260-264)

Dyrektor wyjaśniła, że największym problemem związanym z pandemią były braki kadrowe, wynikające z korzystania przez pracowników z prawa do opieki nad dzieckiem do lat ośmiu oraz przebywania na zwolnieniu lekarskim. W takiej sytuacji reorganizowano ramowe plany pracy dydaktycznej. Zajęcia odbywały się w formie łączonej. Część zajęć miała charakter opiekuńczo-wychowawczy. W miarę potrzeb, bezpośrednią opiekę nad klasami przejmowali specjaliści i dyrekcja. W okresie obostrzeń sanitarnych podstawowa opieka zdrowotna była zapewniona przez Regionalne Centrum Medyczne w Odrzywole. Specjalistyczna opieka zdrowotna udzielana była przez SPZOZ w Nowym Mieście nad Pilicą oraz poradnie zdrowia psychicznego w Łodzi i Kielcach. Konsultacje lekarskie miały charakter zdalny, jedynie w przypadkach kiedy teleporada była niewystarczająca, wychowankowie byli przyjmowani w placówkach zdrowia.

(akta kontroli tom I str. 226)

1.15. Spośród 52 pracowników pedagogicznych MOW, uprawnionych do szczepienia przeciw SARS-CoV-2 w ramach Narodowego Programu Szczepień, w pierwszej grupie kadry pedagogicznej³¹, 18 (którzy wyrazili chęć zaszczepienia) zostało zgłoszonych przez tę placówkę do szczepień. Z grona osób zgłoszonych, 14 osób zostało zaszczepionych jedną dawką szczepionki, cztery osoby nie stawiły się na szczepienie (wg stanu na dzień 30 kwietnia 2021 r.). Nie było osób zgłoszonych z wyznaczonym terminem, które oczekiwały na szczepienie.

(akta kontroli tom I str. 273)

³⁰ Wniosek Ośrodka z dnia 3 marca 2021 r. w sprawie zawieszenia zajęć i wprowadzenia tej placówce czasowego nauczania w formie zdalnej został pozytywnie zaopiniowany przez Państwową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Przysusze.

³¹ Tj. 26 wychowawców, 22 nauczycieli, dwóch pedagogów i dwóch psychologów.

Dyrektor wyjaśniła, że personel pedagogiczny został poinformowany o możliwości szczepień. Nie wie, z jakich powodów czworo zgłoszonych pracowników nie przystąpiło do szczepienia. Wskazała, że z opinii uzyskanych od pozostałych pracowników może wynikać, iż przyczyną jest sceptyczne podejście do szczepień.

(akta kontroli tom I str. 226)

1.16. Przygotowanie MOW do realizacji zadań objęte było zakresem kontroli NIK z 2017 r., pn. „Działalność resocjalizacyjna młodzieżowych ośrodków wychowawczych” (nr P/17/099)³². W jej wyniku, w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 31 maja 2017 r., sformułowane zostały wnioski pokontrolne dotyczące:

- ujęcia w Statucie MOW wszystkich wymaganych informacji wskazanych w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie ramowych statutów placówek publicznych;
- opublikowania Statutu na stronie internetowej Ośrodka;
- przekazywania do organu założycielskiego protokołów z przeprowadzanych kontroli dotyczących bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów Ośrodka, zgodnie z § 3 ust. 2 rozporządzenia MENiS w sprawie bezpieczeństwa i higieny;
- dostosowania wymiaru zatrudnienia w Ośrodku psychologów i pedagogów do wymogów określonych w § 24 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 listopada 2015 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach.

(akta kontroli tom I str. 274)

W wyniku niniejszej kontroli stwierdzono, że wszystkie ww. wnioski zostały zrealizowane. Statut Ośrodka został opublikowany na stronie internetowej tej placówki³³. Jego zapisy zostały uzupełnione o brakujące informacje, dotyczące:

- formy współpracy MOW z rodzicami/opiekunami prawnymi wychowanków, właściwymi instytucjami oraz ze środowiskiem lokalnym³⁴;
- spraw, w przypadku których Rada Pedagogiczna (wykonując zadania rady ośrodka, która nie została utworzona), zasięgać powinna opinii samorządu wychowanków³⁵.

Protokoły z przeprowadzanych co roku kontroli dotyczących bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów Ośrodka były na bieżąco przekazywane do Starostwa Powiatowego w Przysusze³⁶. Wymiar zatrudnienia w Ośrodku psychologów i pedagogów został dostosowany do wymogów określonych w przepisach prawa³⁷.

(akta kontroli tom I str. 5, 11, 20, 117, 187-189)

³² Dalej także: kontrola P/17/099.

³³ <https://mow-ossa.home.pl/data/documents/Statut.pdf>.

³⁴ W Statucie wskazano, że formami tej współpracy są rozmowy telefoniczne, rozmowy indywidualne, korespondencja listowna, elektroniczna i teleinformatyczna.

³⁵ W Statucie wskazano, że Rada Wychowanków może przedstawić Radzie Pedagogicznej oraz Dyrektorowi Ośrodka wnioski i opinie we wszystkich sprawach Ośrodka, w szczególności dotyczących podstawowych praw wychowanków i uczniów, takich jak: prawo do zapoznania się z programem nauczania, prawo do jawnej i umotywowanej oceny postępów w nauce i zachowaniu, prawo do organizacji życia szkolnego umożliwiające zachowanie właściwych proporcji pomiędzy wysiłkiem szkolnym a możliwością rozwijania i zaspokajania własnych zainteresowań, prawo do organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi, prawo wyboru nauczyciela pełniącego rolę opiekuna rady wychowanków.

³⁶ O czym świadczą ustalenia kontroli przedstawione w pkt 1.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

³⁷ Co wynika z ustaleń kontroli przedstawionych w pkt 1.10. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą, w MOW nie przeprowadzano przeglądów technicznych i czynności konserwacyjnych urządzeń przeciwpożarowych, co stanowiło naruszenie postanowień § 3 ust. 2 i 3 rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony ppoż, zgodnie z którymi tego rodzaju działania przeprowadzane powinny być nie rzadziej niż raz w roku.

(akta kontroli tom I str. 136)

Dyrektor wyjaśniła, że przeglądy i czynności konserwacyjne urządzeń przeciwpożarowych nie były przeprowadzane z powodu przeoczenia. Zostaną przeprowadzone w najbliższych tygodniach.

(akta kontroli tom I str. 137)

2. Węże stanowiące wyposażenie hydrantów wewnętrznych w budynku „B” nie były poddawane próbom ciśnieniowym na maksymalne ciśnienie robocze, co stanowiło naruszenie postanowień § 3 ust 4 ww. rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony ppoż, zgodnie z którymi próby takie powinny być przeprowadzane raz na pięć lat.

(akta kontroli tom I str. 136)

Dyrektor wyjaśniła m.in., że ostatnia kontrola przeprowadzona w dniu 22 września 2017 r. przez jednostkę Państwowej Straży Pożarnej w Przysusze wykazała, że skrzynki hydrantów wewnętrznych posiadają kompletne wyposażenie i są właściwie oznakowane. W jej wyniku nie zlecono przeprowadzenia próby ciśnieniowej węży. Wskazała ponadto, że w najbliższych tygodniach Ośrodek planuje zlecić przeprowadzenie takiej próby.

(akta kontroli tom I str. 137)

3. Nawierzchnia tarasu i schodów prowadzących do głównego wejścia Budynku „A”, była nierówna, z powodu odpadnięcia części płytek ceramicznych, którymi była wyłożona³⁸. Stanowiło to naruszenie postanowień § 7 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia MENiS w sprawie bezpieczeństwa i higieny, zgodnie z którym na terenie placówki zapewnia się równą nawierzchnię dróg, przejść i boisk.

Uszkodzenia te zostały naprawione w trakcie kontroli NIK, w związku z jej ustaleniami³⁹.

(akta kontroli tom I str. 148,159, 166)

Wicedyrektor MOW wyjaśnił, że płytki odpadły, ukruszyły się z powodu niskiej temperatury w zimie. Płytki co roku po zimie odpadają i są naprawiane na bieżąco. W trakcie ostatniej kontroli stanu technicznego budynku przeprowadzonego jesienią 2020 r. stan nawierzchni tarasu i schodów był prawidłowy.

(akta kontroli tom I str. 148)

MOW był przygotowany do realizacji zadań opiekuńczych i wychowawczych. Obiekty wykorzystywane przez Ośrodek do prowadzenia działalności, poddawane były okresowym kontrolom i na ogół spełniały wymogi w zakresie bezpieczeństwa i higieny. Wychowankom MOW zapewniono odpowiednie warunki mieszkalne. Opracowano procedury postępowania w sytuacjach nadzwyczajnych, a w okresie pandemii COVID-19 wprowadzono rozwiązania mające na celu minimalizowanie ryzyka rozprzestrzeniania się wirusa. Wychowankom przebywającym w Ośrodku zapewniono pomoc ze strony psychologa i pedagoga. Zatrudnieni w placówce wychowawcy oraz specjaliści (pedagog, psycholog i terapeuta pedagogiczny) posiadali wymagane kwalifikacje. Na zatrudnienie części nauczycieli, prowadzących

Ocena cząstkowa

³⁸ Co stwierdzono w wyniku oględzin przeprowadzonych w dniu 4 maja 2021 r.

³⁹ Co potwierdziły oględziny przeprowadzone w dniu 1 czerwca 2021 r.

zajęcia z praktycznej nauki zawodu lub przedmiotów zawodowych, nieposiadających wymaganych kwalifikacji Dyrektor uzyskała zgodę organu prowadzącego. W zakresie zapewnienia przez Ośrodek bezpiecznych warunków pobytu stwierdzono nieprawidłowości polegające na: nieprzeprowadzaniu przeglądów technicznych i czynności konserwacyjnych w stosunku do urządzeń przeciwpożarowych, niepoddawaniu próbom ciśnieniowym węży stanowiących wyposażenie hydrantów wewnętrznych oraz nienaprawieniu (do czasu kontroli NIK) nierównej nawierzchni tarasu i schodów.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Realizacja przez MOW zadań opiekuńczych i wychowawczych

2.1. W latach 2018-2021 (I kw.) z ewidencji MOW skreślono ogółem 203 wychowanków⁴⁰, z czego:

- 74 z powodu długookresowej nieobecności spowodowanej ucieczką lub brakiem powrotu z urlopu/przepustki, po pobycie w MOW wynoszącym od 29 do 1273 dni⁴¹;
- 23 z powodu przeniesienia do innego MOW z przyczyn wychowawczych, po pobycie w MOW wynoszącym od 9 do 1516 dni⁴²;
- 79 z powodu ukończenia 18. roku życia, po pobycie w MOW wynoszącym od 8 do 1416 dni⁴³;
- 27 skreślono z innych przyczyn (m.in. takich jak zmiana MOW w celu umożliwienia kontynuacji nauki lub zmiana środka wychowawczego na podstawie postanowienia sądu, umieszczenie w areszcie śledczym), po pobycie w MOW wynoszącym od 36 do 1209 dni⁴⁴.

Nie wystąpiły w ww. okresie przypadki skreślenia wychowanków z powodu zakończenia procesu resocjalizacji przed ukończeniem 18 roku życia.

(akta kontroli tom I str. 276-281)

2.2. W prowadzonym w MOW w latach 2018-2021 (I kw.) rejestrze zdarzeń nadzwyczajnych nie odnotowano żadnego zdarzenia, podlegającego obowiązkowi ujęcia w kwartalnych raportach dla Kuratorium Oświaty w Warszawie.

(akta kontroli tom II str. 155, 156, 161-166)

Na podstawie zapisów zamieszczonych w dziennikach zajęć specjalistów oraz zeszytach uwag/informacji, stwierdzono, że w ww. okresie miało miejsce łącznie 28 sytuacji kryzysowych, o których mowa w § 22 Regulaminu wewnętrznego MOW (osiem w 2018 r., sześć w 2019 r., 12 w 2020 r. i dwa w I kwartale 2021 r.), których dopuściło się łącznie 36 wychowanków, w tym:

- jedna próba samobójcza;
- siedem przypadków agresji i przemocy fizycznej lub psychicznej wobec innych wychowanków, których dopuściło się 17 wychowanków;
- jeden przypadek agresji i przemocy fizycznej lub psychicznej wobec wychowawców, której dopuściło się trzech wychowanków;
- 11 przypadków samookaleczeń, których dopuściło się siedmiu wychowanków;
- cztery przypadki zażywania narkotyków i innych środków odurzających, których dopuściło się czterech wychowanków;

⁴⁰ W poszczególnych latach tego okresu skreślono z ewidencji odpowiednio: 66, 64, 62 i 11 wychowanków.

⁴¹ W poszczególnych latach tego okresu skreślono z ewidencji z tej przyczyny odpowiednio 27, 24, 19 i 4 wychowanków.

⁴² W poszczególnych latach tego okresu skreślono z ewidencji z tej przyczyny odpowiednio 6, 7, 9 i 1 wychowanka.

⁴³ W poszczególnych latach tego okresu skreślono z ewidencji z tej przyczyny odpowiednio 27, 23, 23 i 6 wychowanków.

⁴⁴ W poszczególnych latach tego okresu skreślono z ewidencji z innych przyczyn odpowiednio 6, 10, 11 i 0 wychowanków.

– cztery akty wandalizmu, których dopuściło się czterech wychowanków.
Dla porównania, w latach 2012-2017 miały miejsce trzy tego rodzaju zdarzenia (we wszystkich tych przypadkach były to samookaleczenia).

Wszystkie te przypadki odnotowano w indywidualnych arkuszach obserwacji wychowanków oraz w zeszytach uwag/informacji, zgodnie z § 22 Regulaminu wewnętrznego MOW. W każdej z tych sytuacji specjaliści przeprowadzali zajęcia z wychowankami z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli tom I str. 282, 301-302)

Kierownik ds. wychowawczych, działając z upoważnienia Dyrektora, wyjaśnił, że tendencja wzrostowa liczby zdarzeń nadzwyczajnych, w porównaniu do okresu przed 2018 r., jest efektem kierowania do MOW większej liczby wychowanków, u których występowały zaburzenia natury psychicznej, w tym zaburzenia autoagresywne, depresyjne, jak również wychowanków uzależnionych od substancji psychoaktywnych.

(akta kontroli tom I str. 283)

Z informacji przekazanych kontrolerowi NIK przez Policję wynika, że w latach 2018-2021 (I kwartał)⁴⁵ miało miejsce łącznie 51 interwencji Policji, w związku z otrzymywanymi zawiadomieniami w sprawie zachowań wychowanków MOW⁴⁶. Policja interweniowała w przypadku zawiadomień dotyczących m.in.: zniszczenia mienia MOW, agresywnego zachowania wychowanków leczonych psychiatrycznie, awantur i szarpanin między wychowankami, prób samowolnego oddalenia się, zgłoszeń w sprawie zachowań wychowanków otrzymanych od osób postronnych (mieszkańców Kolonii Ossa, matki wychowanka). Ustalono, że wszystkie z tych interwencji, które miały miejsce na terenie Ośrodka zostały odnotowane w prowadzonych w MOW zeszytach uwag/informacji. Nie odnotowano w nich informacji o interwencjach podejmowanych przez Policję w sprawie podejrzanych lub niewłaściwych zachowań wychowanków poza siedzibą Ośrodka podczas przepustek lub ucieczek.

(akta kontroli tom I str. 289-299, 303-305)

Z informacji przekazanych kontrolerowi NIK przez Pogotowie Ratunkowe⁴⁷ wynika, że w latach 2018-2021 (I kw.) Pogotowie otrzymało ogółem 56 zgłoszeń (wezwań) dotyczących MOW, w wyniku których zadysponowano podjęcie działań przez zespoły ratownictwa medycznego⁴⁸. W informacji nie podano, jakich zdarzeń dotyczyły poszczególne zgłoszenia. Wskazano jedynie dzień i godzinę przyjęcia zgłoszenia z MOW oraz sposób udzielenia pomocy osobom poszkodowanym w poszczególnych przypadkach („pomoc udzielona została na miejscu”, „pacjent został przewieziony do szpitala”).

Ustalono, że wskazane w ww. informacji wezwania odnotowane zostały w prowadzonych w MOW zeszytach uwag oraz w zeszytach przekazywania dyżurów. Z informacji w nich podanych wynika, że część ze zdarzeń, które spowodowały wezwanie Pogotowia Ratunkowego dotyczyła zasłabnięć, złego samopoczucia lub zachorowań wychowanków.

(akta kontroli tom I str. 284-288)

Z informacji przekazanych kontrolerowi NIK przez Straż Pożarną wynika⁴⁹, że wszystkie przeprowadzone przez nią interwencje na terenie MOW w okresie

⁴⁵ Pismo Komendy Powiatowej Policji w Przysusze z dnia 17 maja 2021 r.

⁴⁶ W tym 25 w 2018 r., 10 w 2019 r., 14 w 2020 r. i jedna w I kwartale 2021 r.

⁴⁷ Pismo Radomskiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Radomiu z dnia 14 maja 2021 r.

⁴⁸ W tym 24 wezwania w 2018 r., 14 w 2019 r., 17 w 2020 r. oraz jedno w I kwartale 2021 r. (bez uwzględnienia jednego zgłoszenia o charakterze informacyjnym).

⁴⁹ Pismo Komendy Powiatowej Straży Pożarnej w Przysusze z dnia 17 maja 2021 r.

objętym kontrolą (łącznie trzy) nie były powiązane z niewłaściwym zachowaniem wychowanków Ośrodka. Dotyczyły usuwania zagrożeń spowodowanych złamanym konarem drzewa, gniazdem os na elewacji budynku oraz zerwanego blaszanego poszycia dachowego.

(akta kontroli tom I str. 306-320)

Kierownik ds. wychowawczych wyjaśnił m.in., że ze wszystkimi podopiecznymi, wobec których podejmowane były ww. działania interwencyjne w związku z ich niewłaściwym zachowaniem, prowadzone były na bieżąco działania wspierające i niwelujące niepożądane zachowania.

(akta kontroli tom I str. 305)

2.3. W latach 2018-2021 (I kw.) miało miejsce 119 uciezek wychowanków (48 w 2018 r., 32 w 2019 r., 33 w 2020 r. i 6 w I kw. 2021 r.), w których udział wzięło w poszczególnych latach odpowiednio: 47, 26, 34 i 9 wychowanków MOW. Przeważały uciezki indywidualne, których łącznie było 84 (33 w 2018 r., 26 w 2019 r., 21 w 2020 r., 4 w I kw. 2021 r.). Uciezek zbiorowych było 35 (15 w 2018 r., 6 w 2019 r., 12 w 2020 r. i 2 w I kw. 2021 r.).

W porównaniu do lat 2015-2017, w których odnotowano 140 uciezek, liczba uciezek zmalała o 15%, natomiast w porównaniu do lat 2012-2014, w których odnotowano 182 uciezki, spadek liczby uciezek wynosił 34,6%.

(akta kontroli tom I str. 300-302, 321)

Kierownik ds. wychowawczych wyjaśnił, że tendencja malejąca w zakresie liczby uciezek wychowanków wynika z wprowadzenia w Ośrodku nowych działań wychowawczych i programów dedykowanych temu zagadnieniu, w tym *Programu zapobiegającego uciezkom wychowanków z MOW w Kolonii Ossa* oraz *Programu wdrażania do placówki nowoprzybyłych wychowanków*.

(akta kontroli tom I str. 322)

Stwierdzono, że programy wskazane w ww. wyjaśnieniach opracowywane były w MOW na każdy rok szkolny.

W wybranym do kontroli *Programie zapobiegania uciezkom wychowanków Ośrodka*, opracowanym na rok szkolny 2020/2021, określono przyczyny podejmowania uciezek przez wychowanków (niskie poczucie własnej wartości, akty przemocy w Ośrodku, tęsknota za domem rodzinnym, nałogi) oraz wskazano działania, które należy podejmować w celu przeciwdziałania tym czynnikom. Podano, że należy m.in.: umożliwić podopiecznym kontakt telefoniczny i listowny z bliskimi; w miarę możliwości i aspiracji wychowanków urlopować ich w dni wolne od nauki; systematycznie współpracować z wychowankami, którzy powinni poczuć wsparcie w wychowawcach; zwiększyć ilość oddziaływań profilaktycznych ukazujących tragiczne skutki nałogów. Wyszczególniono w nim również zadania dla wychowawców, nauczycieli prowadzących zajęcia edukacyjne oraz specjalistów (tj. psychologa, pedagoga i logopedy) oraz wskazano sposób ich realizacji.

(akta kontroli tom I str. 323-330)

W wybranym do kontroli *Programie wdrażania do placówki nowoprzybyłych wychowanków* opracowanym na rok szkolny 2020/2021, określono procedurę adaptowania nowego wychowanka do zasad obowiązujących w MOW. Zgodnie z nią, dla nowoprzybyłego nieletniego wyznaczany miał być wychowanek „opiekun” sprawujący opiekę koleżeńską, służący wsparciem i pomocą w pierwszych dniach pobytu. W pierwszym etapie jego pobytu w Ośrodku (tj. przez okres dwóch tygodni) wychowanek objęty miał być zintensyfikowanym oddziaływaniem specjalistów (m.in. logopedy, psychologa i pedagoga) oraz przeprowadzona miała być przez wychowawcę wstępna ankieta dotycząca jego obaw i oczekiwań związanych

z umieszczeniem w tej placówce. Wskazano, że w okresie tym nowy wychowanek może jeszcze nie znać wszystkich zasad obowiązujących w MOW, w związku z czym za przejawy ich złamania będzie jedynie upominany przez wychowawcę, z wyłączeniem przypadków świadomego i rażącego naruszania tych norm. Na drugim etapie procesu adaptacji (trwającym również dwa tygodnie), kontynuowane miały być wobec nowego wychowanka działania podjęte na pierwszym etapie adaptacji, z tym że oczekiwano od niego znajomości i przestrzegania norm i zasad obowiązujących w Ośrodku. Na tym etapie przeprowadzana miała być przez wychowawcę ankieta końcowa dotycząca wyników adaptacji. W programie określono nagrody dla wychowanka „opiekuna” za wzorowe wywiązanie się z przydzielonej funkcji oraz dla nowoprzybyłego wychowanka za wzorowe zakończenie procesu adaptacji⁵⁰.

(akta kontroli tom I str. 336-341)

Z realizacji obu ww. programów sporządzane były sprawozdania, w których oceniano ich efekty oraz formułowano wnioski do dalszej pracy. Przykładowo w sprawozdaniu z realizacji *Programu wdrażania do placówki nowoprzybyłych wychowanków* w roku szkolnym 2019/2020 wskazano, że realizacja programu miała pozytywny wpływ na przebieg procesu adaptacyjnego u większości nowo przybyłych wychowanków. Zmniejszył się u nich poziom lęku i obawy związane z umieszczeniem w placówce. Działania te również pozytywnie wpłynęły na relacje koleżeńskie panujące w grupach wychowawczych. Natomiast u wychowanków „opiekunów” poprzez wywiązanie się z powierzonej funkcji budowane było poczucie odpowiedzialności za powierzone zadania. Sformułowane w tym dokumencie wnioski do dalszej pracy dotyczyły: zwrócenia szczególnej uwagi na funkcjonowanie i problemy u wychowanków, którzy po raz pierwszy przybyli do placówki resocjalizacyjnej; monitorowania zaangażowania wychowanka-„opiekuna” w proces opieki nad nowoprzybyłym wychowankiem; kontynuowania podjętych działań w ramach programu.

(akta kontroli tom I str. 331-335, 342-343)

2.4. W wyniku kontroli dokumentacji 12 wychowanków, którzy w latach 2018-2020 opuścili MOW w związku z ukończeniem 18. roku życia⁵¹ stwierdzono, że przyczynami wydania przez sądy rejonowe orzeczeń w sprawie ich umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym były następujące okoliczności:

- w przypadku dwóch nieletnich⁵² - różnego rodzaju czyny karalne (m.in. udział w bójce lub pobiciu, groźby karalne, niszczenie cudzej rzeczy, oszustwo, kradzieże, podrabianie dokumentów);
- w przypadku 10 nieletnich⁵³ - uchylenie się od obowiązku szkolnego i/lub sięganie po używki: papierosy, alkohol, środka odurzające oraz zachowania agresywne, a także ucieczki z domu oraz nieskuteczność dotychczasowych środków wychowawczych.

W przypadku czterech z ww. nieletnich, orzeczenie sądu w sprawie umieszczenia nieletniego w MOW wiązało się ze zmianą dotychczas stosowanego środka wychowawczego w postaci nadzoru kuratorskiego⁵⁴.

⁵⁰ Były nimi np. możliwość dodatkowego korzystania z telefonu komórkowego, możliwość skontaktowania się z rodziną korzystając z telefonu stacjonarnego MOW (w przypadku wychowanków nieposiadających telefonu komórkowego), pochwała Dyrektora, przydzielenie dodatkowych punktów za zachowanie (w przypadku „opiekuna” wychowanka).

⁵¹ Do kontroli wybrano po czterech wychowanków skreślonych z ewidencji MOW w 2018 r., w 2019 r. i w 2020 r. o najdłuższym okresie pobytu w MOW.

⁵² Nr ewid. akt 702 i 784.

⁵³ Nr ewid. akt: 575, 608, 612, 624, 635, 638, 663, 679, 710 oraz 723.

⁵⁴ Nr ewid. akt: 575, 638, 723 i 784.

Okres od wydania orzeczenia przez sąd do stawienia się ww. nieletnich w MOW wynosił w badanych sprawach od 15 do 842 dni, przy czym w trzech skrajnych przypadkach, w których okres ten wyniósł 197, 773 i 842 dni, wychowankowie⁵⁵, po wydaniu przez sądy orzeczeń w sprawie ich umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, przebywali w innych takich placówkach, po czym zostali przeniesieni do MOW, m.in. w celu kontynuacji nauki w szkole ponadgimnazjalnej.

(akta kontroli tom II str. 1-39)

2.5. Badanie dokumentacji ww. 12 wychowanków wykazało, że po ich przybyciu do MOW opracowane zostały dla nich indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne, zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym⁵⁶.

W każdym przypadku sporządzenie IPE-T zostało poprzedzone opracowaniem wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia. Wopf zostały w tych przypadkach opracowane w terminie do 30 dni od przybycia nieletniego do MOW.

W przypadku trzech wychowanków⁵⁷, którzy przybyli do MOW z aktualnym orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego⁵⁸, IPE-T zostały sporządzone w terminie 28-31 dni od przybycia nieletnich do Ośrodka.

Spośród dziewięciu wychowanków⁵⁹, którzy przybyli bez ww. orzeczenia lub z nieaktualnym orzeczeniem:

- dla dwóch⁶⁰ pierwsze IPE-T sporządzono po upływie 30 i 56⁶¹ dni od daty ich przybycia do MOW, po czym po otrzymaniu orzeczenia, programy te zostały zmodyfikowane;
- dla pozostałych siedmiu, pierwsze IPE-T sporządzono dopiero po otrzymaniu orzeczenia⁶², w terminie od 51 do 228 dni od daty ich przybycia do MOW, z czego w czterech przypadkach⁶³ okres ten wynosił powyżej dwóch miesięcy, w tym w dwóch przypadkach⁶⁴ powyżej 100 dni (tj. 137⁶⁵ i 228 dni⁶⁶).

(akta kontroli tom II str. 1-39, 105-106)

We wszystkich ww. 12 przypadkach IPE-T dla wychowanków został opracowany przez zespół, w skład którego wchodził nauczyciele i specjaliści oraz wychowawcy grup wychowawczych prowadzący zajęcia z wychowankiem w Ośrodku, zgodnie z § 6 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym⁶⁷ bądź § 6 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji

⁵⁵ Nr ewid. akt 635, 638 i 663.

⁵⁶ Dz. U. Nr 296 poz. 1755; dalej: rozporządzenie MEN w sprawie pobytu w MOW.

⁵⁷ Nr ewid. akt 575, 612 i 723.

⁵⁸ Dalej także: orzeczenie.

⁵⁹ Nr ewid. akt 608, 624, 638, 663, 679, 702, 710 i 784.

⁶⁰ Nr ewid. akt 635 i 663.

⁶¹ Dotyczy wychowanka o nr ew. akt 635 (dla którego IPE-T opracowano 30 września 2016 r.), który po przybyciu do Ośrodka w dniu 5 sierpnia 2016 r., tj. w trakcie wakacji, został urlopowany na obóz wakacyjny zorganizowany przez placówkę macierzystą, po czym powrócił do MOW przed rozpoczęciem roku szkolnego.

⁶² We wszystkich tych przypadkach IPE-T sporządzono w ciągu 30 dni od daty otrzymania orzeczenia.

⁶³ Wychowankowie o nr ew. akt 624, 679, 710 i 784.

⁶⁴ Nr ewid. akt 624 i 710.

⁶⁵ Dla wychowanka, o nr ewid. akt 624, który przybył do MOW 28 maja 2016 r. pierwszy IPE-T opracowano 12 października 2016 r., po otrzymaniu w dniu 29 września 2016 r. orzeczenia.

⁶⁶ Dla wychowanka, o nr ewid. akt 710, który przybył do MOW 25 maja 2017 r. pierwszy IPE-T opracowano 8 stycznia 2018 r., po otrzymaniu w dniu 13 grudnia 2017 r. orzeczenia.

⁶⁷ Dz. U. poz. 1113 ze zm.

Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym⁶⁸. We wszystkich ww. przypadkach IPE-T zawierał wszystkie elementy, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1-6 ww. rozporządzeń.

Zamieszczone w zbadanych IPE-T zapisy były zindywidualizowane, a zawarte w nich zalecenia uwzględniały dysfunkcje i potrzeby poszczególnych wychowanków oraz uwzględniały orzeczenia i wopf. W dziewięciu przypadkach ww. IPE-T były modyfikowane, w tym w jednym dwukrotnie, a w ośmiu jednokrotnie. Podstawę modyfikacji stanowiły m.in. następujące okoliczności: otrzymanie orzeczeń dla wychowanków, dla których w momencie sporządzenia IPE-T Ośrodek nimi nie dysponował, rozpoczęcie kolejnego etapu edukacyjnego przez wychowanka⁶⁹, wyniki okresowej wopf, aktualizacja danych w nowym roku szkolnym i zmiana wychowawcy.

(akta kontroli tom II str. 1-39)

2.6. Dla siedmiu z ww. 12 wychowanków, którzy opuścili MOW w związku z ukończeniem 18. roku życia, w trakcie ich pobytu w placówce zostały opracowane indywidualne programy usamodzielnienia, o których mowa w § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie⁷⁰. Dla kolejnych trzech wychowanków⁷¹ IPU zostały opracowane przez placówki opiekuńczo-wychowawcze sprawujące instytucjonalną pieczę zstępczą nad nieletnimi. Dla dwóch wychowanek⁷² nie opracowano IPU ze względu na ich długi pobyt w domach rodzinnych i niepowrót do Ośrodka przed ukończeniem 18. roku życia⁷³. Wszystkie IPU opracowane zostały w MOW, co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez wychowanków pełnoletności.

Dyrektor, w terminach określonych w § 3 ust. 1-3 rozporządzenia w sprawie pomocy na usamodzielnienie, poinformowała właściwych kierowników powiatowych centrów pomocy rodzinie⁷⁴ w ww. przypadkach o wychowankach, którzy w kolejnym roku kalendarzowym osiągną pełnoletność i o ich planowanym usamodzielnieniu, a także przekazała dokumentację dotyczącą osoby usamodzielnianej właściwemu kierownikowi PCPR.

(akta kontroli tom II str. 1-39)

Spośród siedmiu IPU opracowanych w MOW, w pięciu przypadkach na opiekuna usamodzielnienia wyznaczono jednego z rodziców wychowanka, a w pozostałych dwóch przypadkach pracowników MOW (tj. wychowawcę grupy i pedagoga), którzy zobowiązywali się pełnić tę funkcję do czasu skreślenia wychowanka z ewidencji MOW. Zadania, do których realizacji zobowiązali się opiekunowie usamodzielnienia obejmowały m.in.: opracowanie i modyfikowanie wspólnie z osobą usamodzielnianą IPU; wspieranie osoby usamodzielnianej w realizacji IPU; monitorowanie przebiegu nauki; opiniowanie wniosku o pomoc na usamodzielnianie, kontynuację nauki lub zagospodarowanie; współpracę z rodziną i środowiskiem lokalnym.

⁶⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1309; dalej: rozporządzenie MEN w sprawie warunków organizowania kształcenia z 2017 r.

⁶⁹ W przypadku pięciu wychowanków, którzy w trakcie pobytu w MOW rozpoczęli kolejny etap edukacyjny, w związku z ukończeniem nauki w szkole podstawowej lub gimnazjum, nowe IPE-T sporządzono w oparciu o nowe orzeczenie i wopf sporządzone przy wykorzystaniu tego orzeczenia.

⁷⁰ Dz.U. z 2012 r. poz. 954; dalej: rozporządzenie w sprawie pomocy na usamodzielnienie.

⁷¹ Nr ewid. akt 575, 612 i 679.

⁷² Nr ewid. akt 608 i 624.

⁷³ Jedna z nich po urodzeniu dziecka przebywała na urlopie w celu opieki nad dzieckiem, a druga po zakończeniu urlopowania na okres wakacyjny przebywała na kolejnych zwolnieniach lekarskich.

⁷⁴ Dalej: PCPR.

Opracowane w ww. przypadkach IPU odnosiły się do sposobów, form współdziałania i wspierania osoby usamodzielnianej, określonych w § 7 ust. 1 pkt 1-8 rozporządzenia w sprawie pomocy na usamodzielnienie. Zaplanowane w nich działania obejmowały m.in.: podnoszenie kwalifikacji (poprzez kontynuację nauki, ukończenie kursów zawodowych, uzyskanie prawa jazdy kategorii B); podjęcie zatrudnienia; uzyskanie pomocy na usamodzielnienie się, kontynuowanie nauki i zagospodarowanie (poprzez pokrycie kosztów m.in.: uzyskania prawa jazdy, kursów kwalifikacyjnych, szkoleń, zakupu pomocy naukowych).

Wszystkie siedem IPU opracowane w MOW zostało przekazanych do PCPR celem zatwierdzenia, z czego w jednym przypadku⁷⁵ IPU został zmodyfikowany po uwzględnieniu uwag zgłoszonych przez PCPR. W jednym przypadku w dokumentacji wychowanka⁷⁶ znajdowała się kopia IPU zatwierdzonego przez kierownika PCPR. W dokumentacji pozostałych sześciu wychowanków nie było dokumentacji potwierdzającej akceptację IPU przez kierownika właściwego PCPR.

(akta kontroli tom II str. 1-39)

Dyrektor wyjaśniła, że nie wystąpiły problemy z opracowywaniem IPU w kontrolowanym okresie. Zdarzały się sytuacje, kiedy wychowankowie nie wyrażali chęci opracowania programu, co wynikało często z dobrej sytuacji materialnej rodziny bądź niechęci poddawania się kolejnym obowiązkom. Pomimo starań ze strony pracowników MOW, nie udało się ich przekonać do opracowania IPU. Nie występowały również problemy z przekazywaniem informacji i dokumentów dotyczących usamodzielnienia wychowanków do PCPR. Współpraca z instytucjami udzielającymi wsparcia w procesie usamodzielnienia przebiegała prawidłowo. W wielu przypadkach PCPR nie odsyłały kopii zatwierdzonych IPU. MOW nie domagał się informacji w tym zakresie, ponieważ w każdym przypadku opiekunem usamodzielnienia była osoba spoza MOW.

(akta kontroli tom II str. 83-84)

2.7. W okresie objętym kontrolą, Ośrodek, zgodnie z § 14 ust. 1 rozporządzenia MEN w sprawie MOW, podejmował działania, mające na celu eliminowanie przejawów niedostosowania społecznego wychowanków oraz przygotowanie ich do samodzielnego i odpowiedzialnego życia po opuszczeniu ośrodka. Realizację tego zadania zapewniano poprzez organizowanie dla wychowanków w latach szkolnych 2018/2019-2020/2021, na terenie Ośrodka oraz poza nim, różnych zajęć resocjalizacyjnych, profilaktyczno-wychowawczych, terapeutycznych, podczas których umożliwiano im nabywanie umiejętności życiowych i społecznych, ułatwiających prawidłowe funkcjonowanie w środowisku rodzinnym i społecznym. Do zajęć tych należały m.in. zajęcia grupowe i indywidualne o charakterze profilaktycznym w zakresie przeciwdziałania przemocy i agresji, profilaktyki uzależnień, promocji zdrowego stylu życia, treningi relaksacyjne „Jak opanować złość”. Wychowankowie brali udział m.in. w warsztatach kształtujących umiejętności psychospołeczne w ramach programu „Psychoaktywni bez narkotyków – profilaktyka wskazująca”, w spektaklach profilaktycznych np. „Sztuka jest sposobem wybaczenia światu jego zła i chaosu”, „Poczucie osamotnienia, zwątpienia we własną wartość”. Organizowano wyjazdy do Schroniska dla Nieletnich i Zakładu Poprawczego w Falenicy oraz do schroniska dla zwierząt.

Wychowankom Ośrodka zapewniono także dostęp do szerokiej oferty zajęć sportowych, turystycznych i rekreacyjnych, kulturalno-oświatowych oraz rozwijających zainteresowania. W tym obszarze organizowano rajdy piesze, mecze piłki nożnej, wycieczki na ścianki wspinaczkowe. Zapewniano udział w licznych

⁷⁵ Nr ewid. akt 638.

⁷⁶ Nr ewid. akt 710.

zawodach sportowych (np. turnieje tenisa stołowego, piłki siatkowej i nożnej). Organizowano lekcje muzealne, wyjazdy na spektakle teatralne i do kina.

Przy realizacji ww. zajęć współpracowano z podmiotami zewnętrznymi, w szczególności z instytucjami kulturalnymi (muzea, teatry, domy kultury), organizacjami non-profit (m.in. fundacje, stowarzyszenia), Komendą Powiatową Policji w Przysusze, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Przysusze, a także z innymi placówkami opiekuńczo-wychowawczymi.

W roku szkolnym 2020/2021, w związku z ograniczeniami wynikającymi z pandemii COVID-19, nie udało się zorganizować części zaplanowanych zajęć profilaktycznych, m.in. wyjazdów do zakładów karnych w Stawiszynie (dla mężczyzn) i Łodzi (dla kobiet).

(akta kontroli tom II str. 109-121)

Kierownik ds. wychowawczych wyjaśnił m.in., że młodzieżowe ośrodki wychowawcze nie są placówkami profilowanymi i trafiają do nich wychowankowie z różnymi problemami. Ośrodek jest placówką ukierunkowaną na rozwiązywanie wielu przejawów demoralizacji wychowanków. Prowadzony jest w nim szereg działań resocjalizacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych opartych na różnorodnych programach czy inicjatywach własnych zatrudnionych pracowników. W MOW nie jest prowadzona terapia uzależnień, gdyż pracownicy nie mają stosownych uprawnień w tym zakresie. Prowadzone są za to liczne działania profilaktyczne. W sytuacji, gdy do Ośrodka trafia wychowanek z uzależnieniem, Ośrodek współpracuje w tym zakresie z podmiotami zewnętrznymi.

(akta kontroli tom II str. 122)

2.8. Wyniki kontroli przeprowadzonej w MOW na zlecenie NIK przez Kuratorium Oświaty w Warszawie⁷⁷, wykazały, że:

- dzienniki zajęć grup wychowawczych spełniały wymogi określone w § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁷⁸ i zawierały m.in. zapisy poświadczające realizację prowadzonych w placówce zajęć, plan pracy z wychowankami, tygodniowe założenia wychowawcze i realizację planu pracy oraz uwagi o wychowankach i informacje o kontaktach z ich rodziną;
- dzienniki lekcyjne odpowiadały wymogom określonym w § 8 ust. 2 i 3 rozporządzenia MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji, tj. zawierały m.in. tygodniowy rozkład oraz tematy realizowanych zajęć edukacyjnych, wpisy dotyczące bieżących, średniorocznych i rocznych ocen z zajęć edukacyjnych oraz ocen z zachowania;
- zajęcia z zakresu udzielanej wychowankom pomocy psychologiczno-pedagogicznej były dokumentowane w sposób odpowiadający wymogom określonym w § 11 ust. 3 rozporządzenia MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji i zawierały m.in. indywidualny plan pracy lub program pracy grupy, tygodniowy rozkład zajęć wraz z datami ich przeprowadzenia i czasem trwania oraz tematy prowadzonych zajęć, a także zapisy oceny postępów wychowanków i wnioski dotyczące dalszej pracy.

(akta kontroli tom I str. 205-212)

2.9. W latach 2018-2021 (I kwartał) 17 wychowanków MOW uzyskało zgodę sądu rodzinnego na przedłużenie pobytu w Ośrodku po ukończeniu 18. roku życia, w celu

⁷⁷ O której mowa w pkt 1.10. niniejszego wystąpienia.

⁷⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1646, ze zm.; dalej: rozporządzenie MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji.

kontynuowania nauki do końca roku szkolnego⁷⁹. Sąd wydał zgodę w 11 przypadkach na wniosek Dyrektora (w związku z pisemną prośbą wychowanków), w dwóch przypadkach na wniosek rodzica. W pozostałych czterech przypadkach postanowienie w tej sprawie wydane zostało z własnej inicjatywy sądu. Wszyscy ww. wychowankowie kontynuowali naukę do zakończenia roku szkolnego. Przedłużenie pobytu w MOW umożliwiło 14 wychowankom zakończenie danego etapu edukacyjnego, w tym trzech ukończyło Zasadniczą Szkołę Zawodową, ośmiu Branżową Szkołę I Stopnia, dwóch Gimnazjum, a jeden – Szkołę Podstawową. Pozostałych trzech wychowanków, dzięki przedłużeniu pobytu w MOW, ukończyło I klasę Branżowej Szkoły I Stopnia.

W ww. okresie nie wystąpiły przypadki kontynuowania pobytu w MOW i nauki po ukończeniu 18. roku życia bez zgody sądu rodzinnego.

(akta kontroli tom II str. 123)

2.10. W trakcie kontroli NIK wystąpiła do Ministerstwa Sprawiedliwości z wnioskiem o przekazanie z Krajowego Rejestru Karnego informacji dotyczących dalszych losów 24 byłych wychowanków MOW, tj. czy po opuszczeniu Ośrodka wchodził oni w konflikt z prawem. Dane przekazane przez Ministerstwo, ze względu na znaczny stopień ogólności, nie pozwalają jednak na przedstawienie w niniejszym wystąpieniu ww. informacji i porównanie ich z danymi w tym zakresie uzyskanymi w poprzedniej kontroli NIK z 2017 r.

(akta kontroli tom II str. 301-302)

2.11. Z informacji pozyskanych przez NIK z Ministerstwa Edukacji Narodowej (dane z SIO) oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wynika, że spośród 24 byłych wychowanków MOW⁸⁰:

- naukę kontynuowało 13 wychowanków, w tym czterech, którzy przebywali w Ośrodku do ukończenia 18. roku życia oraz dziewięciu byłych wychowanków, którzy zostali skreśleni z ewidencji MOW w związku z ucieczką lub brakiem powrotu do Ośrodka z przepustki;
- pracę podjęło ośmiu byłych wychowanków, w tym sześciu, którzy przebywali w MOW do czasu ukończenia 18. roku życia oraz dwóch skreślonych z ewidencji MOW w związku z ucieczką lub brakiem powrotu do Ośrodka z przepustki.

Ponadto trzy osoby figurowały w bazie ZUS jako bezrobotne, a jedna osoba miała ustalone prawo do renty.

(akta kontroli tom II str. 149-150)

Według informacji uzyskanych przez kontrolera NIK z PCPR (właściwych do przyznania w tych przypadkach pomocy osobom usamodzielnianym), z grona 10 objętych badaniem byłych wychowanków, którzy opuścili MOW w związku z ukończeniem 18. roku życia i opracowali IPU, siedmiu po opuszczeniu Ośrodka zgłosiło się do właściwego PCPR w celu podjęcia realizacji IPU. Trzech z nich⁸¹, po zgłoszeniu się do PCPR, zaprzestało kontaktów, skutkiem czego nie rozpoczęli realizacji IPU. Czterech wychowanków rozpoczęło realizację tego programu i w jednym przypadku⁸² został on zrealizowany, natomiast w trzech pozostałych był w trakcie realizacji.

(akta kontroli tom II str. 124-150)

⁷⁹ W tym po sześciu w roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2019 oraz pięciu w roku szkolnym 2019/2020.

⁸⁰ W tym ww. objętych szczegółowym badaniem 12 wychowanków, którzy opuścili MOW w związku z ukończeniem 18. roku życia oraz 12 wychowanków, którzy w latach 2018-2020 zostali skreśleni z ewidencji MOW w wyniku ucieczki lub braku powrotu do Ośrodka z przepustki.

⁸¹ Nr ewid. akt 635, 663 i 702.

⁸² Nr ewid. akt 612.

Powyższe ustalenia wskazują, że udział procentowy wychowanków, którzy po opuszczeniu MOW w latach 2018-2020:

- podjęli realizację IPU⁸³ wyniósł 70% i był wyższy od udziału procentowego stwierdzonego w tym zakresie w trakcie kontroli P/17/099 (61,5% w latach 2012-2016⁸⁴),
- kontynuowali naukę wyniósł 54,2% i był wyższy od udziału procentowego stwierdzonego w tym zakresie w trakcie kontroli P/17/099 (27,8% w latach 2014-2016⁸⁵),
- podjęli pracę wyniósł 33,3% i był niższy od udziału procentowego stwierdzonego w tym zakresie w trakcie kontroli P/17/099 (38,9% w latach 2014-2016⁸⁶).

(akta kontroli tom II str. 149-151)

2.12. W wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Dyrektora MOW po kontroli P/17/099, sformułowano wniosek dotyczący określania w dziennikach zajęć psychologa i pedagoga tygodniowego planu zajęć, o którym mowa w § 19 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁸⁷.

Wyniki kontroli przeprowadzonej przez Kuratorium Oświaty w Warszawie na zlecenie NIK oraz przeprowadzona analiza dzienników zajęć ww. specjalistów z roku szkolnego 2020/2021 wykazały, że wniosek ten został zrealizowany.

(akta kontroli tom I str. 210-211; tom II str. 152-154)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W MOW w siedmiu przypadkach, spośród 12 objętych kontrolą, zwlekano z opracowaniem IPE-T dla nowych wychowanków do czasu otrzymania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, co było niegodne z § 5 ust. 1 i 2 rozporządzenia MEN w sprawie pobytu w MOW, który przewiduje, że IPE-T opracowuje się dla każdego wychowanka, również dla nieposiadającego orzeczenia o potrzebie kształcenia. Skutkiem takiego postępowania pierwszy IPE-T dla ww. wychowanków, został opracowany po upływie od 51 do 228 dni od daty ich przybycia do MOW, z czego w czterech przypadkach okres ten wynosił powyżej 100 dni.

(akta kontroli tom II str. 1-39, 105-106)

Dyrektor wyjaśniła m.in., że jeżeli wychowanek w momencie przybycia do MOW nie posiada orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, dyrektor Ośrodka jest zobowiązany do poinformowania rodziców/opiekunów prawnych wychowanka, że zgodnie z przepisami, orzeczenie jest niezbędnym dokumentem do opracowania dla wychowanka IPE-T. Niestety zdarzają się sytuacje, gdy rodzice nie wyrażają zgody na podpisanie wniosku lub odciągają w czasie odesłanie podpisanego wniosku. Sytuacje takie uniemożliwiają terminowe sporządzenie IPE-T dla wychowanka. Dyrektor wskazała ponadto, że w jej ocenie sporządzenie ww. programu dla wychowanka, który nie ma orzeczenia budzi wątpliwości, ponieważ IPE-T opracowany na podstawie posiadanej dokumentacji, obserwacji i wopf nie jest dokumentem miarodajnym. Praca z wychowankiem, do czasu

⁸³ Tzn. zgłosili się do właściwego PCPR celem realizacji IPU.

⁸⁴ Dane te dotyczą 13 wychowanków, którzy opuścili MOW w latach 2012-2016.

⁸⁵ Dane te dotyczą 18 wychowanków, którzy opuścili MOW w latach 2014-2016.

⁸⁶ J.w.

⁸⁷ Dz. U. z 2014 r. poz. 1170, ze zm.

uzyskania orzeczenia i opracowania IPE-T, opierała się na wopf stanowiącej podstawę doboru form i metod pracy resocjalizacyjnej z wychowankiem.

(akta kontroli tom II str. 83, 107, 108)

W odniesieniu do ww. wyjaśnień NIK zauważa, że zwlekanie ze sporządzeniem IPE-T do czasu uzyskania orzeczenia jest niezgodne z zasadami postępowania określonym w § 5 ust. 2 w związku z ust. 1 rozporządzenia MEN w sprawie pobytu w MOW, z których wynika, że IPE-T opracowuje się dla wszystkich wychowanków, również dla nieposiadających takiego orzeczenia. Należy ponadto zauważyć, że wopf sporządzane w Ośrodku nie zawierały informacji, które powinien zawierać IPE-T, dotyczących w szczególności metod i form pracy z wychowankiem, zakresu zintegrowanych działań nauczycieli i specjalistów ze wskazaniem okresu i wymiaru godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane. Tym samym ich skuteczność w pracy z wychowankiem była ograniczona.

(akta kontroli tom II str. 43-51)

Ocena cząstkowa

W latach 2018-2021 (I kw.) Ośrodek realizował zadania, określone w rozporządzeniu MEN w sprawie MOW, dotyczące prowadzenia działalności opiekuńczej, edukacyjnej i wychowawczej w stosunku do nieletnich, wobec których sąd rodzinny zastosował środek wychowawczy w postaci umieszczenia w MOW. W czasie pobytu w MOW wychowankom zapewniano udział w wielu zajęciach resocjalizacyjnych, w tym terapeutycznych, sportowych, kulturalno-oświatowych oraz rozwijających zainteresowania. Wychowankom kończącym 18. rok życia umożliwiano kontynuację nauki w Ośrodku do końca roku szkolnego oraz wspierano ich w opracowaniu indywidualnych programów usamodzielniania. W Ośrodku zwlekano jednak z opracowaniem pierwszych IPE-T dla nowych wychowanków do czasu uzyskania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, co było działaniem niezgodnym z § 5 rozporządzenia MEN w sprawie pobytu w MOW.

Pomimo podejmowanych przez Ośrodek działań, spośród 24 byłych wychowanków objętych badaniami kontrolnymi, naukę po opuszczeniu MOW kontynuowało jedynie 13 wychowanków, zaś ośmiu podjęło pracę i zostało z tego tytułu objętych ubezpieczeniem społecznym. Pozytywnym aspektem jest natomiast fakt, że udział procentowy byłych wychowanków MOW (objętych próbą kontrolną), którzy po opuszczeniu ośrodka kontynuowali naukę był wyższy od stwierdzonego w tym zakresie w kontroli NIK z 2017 r.

OBSZAR 3. Monitorowanie skuteczności realizowanych zadań.

Opis stanu faktycznego

3.1. W wyniku badania dokumentacji 12 wychowanków, którzy opuścili MOW w związku z ukończeniem 18. roku życia ustalono, że dla każdego z nich w okresie ich pobytu w Ośrodku, co najmniej dwa razy w roku szkolnym, dokonywano okresowej wopf, zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenia MEN w sprawie warunków organizowania kształcenia z 2017 r.

Sporządzone w ww. sprawach wopf, odpowiadały wymaganiom określonym w § 6 ust. 10 rozporządzenia MEN w sprawie warunków organizowania kształcenia z 2017 r. i zawierały zapisy dotyczące:

- indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, mocnych i słabych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień ucznia;
- zakresu i charakteru wsparcia ze strony nauczycieli, specjalistów lub pomocy nauczyciela w zależności od potrzeb wychowanka,
- przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu ucznia.

Każdorazowo ocenie podlegało zachowanie ucznia, zdolności poznawcze, zakres zaległości dydaktycznych, stosunek do wychowawców, rówieśników,

funkcjonowanie emocjonalne, informacje medyczne (dotyczące zdrowia), analiza prac wychowanka, współpraca w rodzicami/opiekunami prawnymi. Specjaliści (psycholog, pedagog, pedagog-terapeuta, terapeuta i doradca zawodowy) wskazywali zalecenia do dalszej pracy, w szczególności: motywowanie do systematyczności i odpowiedzialności podczas realizacji obowiązku szkolnego, pomoc w porozumieniu z rodzicem, praca nad poprawą kontroli emocjonalnej, kształtowanie poczucia własnej wartości. W dwóch przypadkach⁸⁸, wyniki okresowej wopf stanowiły podstawę do modyfikacji IPE-T.

(akta kontroli tom II str. 1-39, 68-82, 86-104)

Realizacja poszczególnych IPE-T podlegała ewaluacji pod koniec każdego roku szkolnego. W dokumencie z przeprowadzonej ewaluacji dokonywano oceny stopnia realizacji celów, określano sposób w jaki zrealizowano założone zadania oraz wskazywano wnioski do dalszej pracy, obejmujące m.in.: motywowanie do ukończenia szkoły, indywidualną pracę nad podtrzymaniem wypracowanych osiągnięć, dalsze rozwijanie kompetencji społecznych.

(akta kontroli tom II str. 1-39, 61-67)

3.2. W latach 2018-2021 (I kw.) w Ośrodku, zgodnie z § 28 rozporządzenia MEN w sprawie MOW, dwa razy w roku dokonywano oceny efektów podejmowanych działań, które odnosiły się do działań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz badano poziom bezpieczeństwa wychowanków.

Ocenę efektów podejmowanych działań przeprowadzano na posiedzeniach Rady Pedagogicznej, oddzielnie w odniesieniu do I oraz do II semestru roku szkolnego. Omawiano na nich m.in. sprawozdania z pracy zespołów ds. planowania i koordynowania udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, pracy zespołów przedmiotowych⁸⁹, specjalistów, zajęć socjoterapeutycznych, sprawozdania z realizacji programów opracowanych w Ośrodku⁹⁰ a także sprawozdania z działalności kół zainteresowań⁹¹. Na zakończenie każdego roku szkolnego przedstawiano sprawozdania z realizacji założonych wniosków do pracy na dany rok, które dotyczyły m.in.

- kształtowania postaw obywatelskich i patriotycznych;
- zachęcania wychowanków do podejmowania wartościowych działań oraz wspierania ich inicjatyw na rzecz innych,
- kontynuowanie i wzmacnianie działań wychowawczych, których celem jest eliminowanie niepożądanych zachowań wychowanków;
- zapewnienia uczniom poczucia bezpieczeństwa w czasie pobytu w szkole.

(akta kontroli tom II str. 168-199)

Ponadto w MOW w oparciu m.in. o analizę dokumentacji i badania ankietowe przeprowadzano ewaluacje wewnętrzne, których przedmiotem były m.in następujące zagadnienia:

- kształtowanie postaw i respektowanie norm społecznych;
- efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej;
- wspomaganie przez placówkę rozwoju uczniów, z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji;

⁸⁸ Nr ew. akt 608 i 612.

⁸⁹ Zespoły: języków obcych, humanistyczny, wychowania fizycznego, matematyczny, przyrodniczy o przedmiotów zawodowych.

⁹⁰ Tj. m.in. „Programu profilaktyczno-wychowawczego”, „Programu wdrażania nowoprzybyłych wychowanków”, „Program zapobiegania przemocy”, „Programu zapobiegającego ucieczkom wychowanków”.

⁹¹ Koła przyjaciół biblioteki, Koła teatralnego, Koła wolontariatu, Koła remontowo-porządkowego, Koła ekologicznego, Koła kulinarnego, Koła turystycznego, Koła plastyczno-artystycznego, Koła krawiecko-dziwiarskiego, Szkolnego Koła PTSM, Koła sportowego, sprawozdania sporządzali opiekunowie kół.

- profilaktyka uzależnień, cyberprzemocy oraz innych zagrożeń cywilizacyjnych;
- wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej w realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego matematyki.

(akta kontroli tom II str. 168-169, 200-249)

W zakresie pracy dydaktycznej najczęstszymi wnioskami do dalszych działań, formułowanymi w ww. dokumentach, były: podejmowanie działań w kierunku wyrównania różnic w poziomie wiedzy uczniów, zachęcanie do udziału w konkursach, doskonalenie metod pracy z uczniem zdolnym i mającym trudności w nauce według indywidualnych potrzeb i możliwości. We wnioskach odnoszących się do działań wychowawczych wskazywano m.in.: potrzebę oddziaływania wychowawczego w procesie resocjalizacji poprzez kształtowanie postaw patriotycznych; wykształcenie empatii i motywacji do niesienia pomocy innym; podniesienie świadomości negatywnych konsekwencji stosowania przemocy; poprawę relacji pomiędzy wychowankami. Rekomendowano również zintensyfikowanie działań mających na celu naukę konstruktywnych sposobów odreagowania napięć, spędzania czasu wolnego, osiągania satysfakcji z zabawy wolnej od substancji uzależniających. W obszarze działań opiekuńczych wskazywano potrzebę zwrócenia uwagi na zapewnienie uczniom bezpieczeństwa podczas pobytu w szkole poprzez adekwatną organizację dyżurów.

(akta kontroli tom II str. 168-249)

Poziom bezpieczeństwa wychowanków w MOW oceniano na podstawie wyników przeprowadzonych wśród wychowanków badań ankietowych. W roku szkolnym 2018/2019 przeprowadzono takie badania czterokrotnie, w roku szkolnym 2019/2020 trzykrotnie, w roku szkolnym 2020/2021 (do końca I kw. 2021 r.) jeden raz na początku roku szkolnego. Wnioski z badań przedstawiano na posiedzeniach Rady Pedagogicznej Placówki. Wskazywały one, że zdecydowana większość wychowanków czuła się bezpiecznie (w różnych okresach od 87% do 100%). Miejscami, w których najczęściej dochodziło do aktów przemocy były internat i korytarze szkolne w trakcie przerw. Najczęstszymi przejawami agresji wśród wychowanków było poniżanie słowne, zabieranie rzeczy i kopanie. Zdecydowana większość ankietowanych (od 95,8% do 100%) nie czuła się dyskryminowana. Wychowankowie w sytuacji zagrożenia zwracali się najczęściej do wychowawcy (70,1%) i pedagoga (52,1%). Po analizie wyników ankiet, każdorazowo formułowano zalecenia/rekomendacje, które dotyczyły m.in.: zwiększenia uwagi nauczycieli dyżurujących, uwzględnianie właściwych postaw i wskazywanie wzorców zachowań (np. w gazetkach szkolnych, podczas rozmów z psychologiem, pedagogiem); zwiększenia liczby godzin wychowawczych oraz zajęć z grupą wychowawczą na temat rodzajów i skutków przemocy; dokonywania dokładnej analizy sygnałów otrzymanych od wychowanków świadczących o przejawach agresji; zwiększenia liczby zajęć na temat tolerancji i poszanowania godności osobistej innych osób.

(akta kontroli tom II str. 250-264, 271-284)

W maju 2019 r. przeprowadzono badanie ankietowe wśród rodziców/opiekunów prawnych, której celem było uzyskanie informacji dotyczących oczekiwań w zakresie bezpieczeństwa ich dzieci i działań profilaktycznych w tym zakresie. Na 45 rozślanych ankiet, uzyskano 10 odpowiedzi zwrotnych, w których 100% ankietowanych podało, że ich dzieci zetknęły się na terenie Ośrodka z agresją słowną, a także z groźbami, kradzieżami i bójkami. Jednocześnie 100% ankietowanych podało, że ich dzieci czują się bezpiecznie w MOW, 90% ankietowanych wskazało, że w ich ocenie informacje dotyczące trudnych sytuacji z udziałem ich dziecka są zawsze przekazywane w atmosferze życzliwości.

(akta kontroli tom II str. 265-269)

Na każdy rok szkolny w Ośrodku opracowywano *Program przeciwdziałania przemocy i agresji w MOW*, w którym określano planowane do realizacji działania w tym zakresie w danym roku szkolnym. Przykładowo, działania zaplanowane do realizacji w programie opracowanym na rok szkolny 2020/2021 obejmowały m.in.: przeprowadzanie badań ankietowych wśród wychowanków, których celem miało być zdiagnozowanie rozmiaru występowania przemocy w tej placówce; organizowanie różnego rodzaju zajęć, pogadanek, spotkań, wycieczek, konkursów dotyczących tego zagadnienia. Ostatnim działaniem, zgodnie z programem miało być opracowanie sprawozdania ze skuteczności działań w nim zawartym.

W sprawozdaniu z realizacji ww. programu w roku szkolnym 2019/2020, omówiono działania podjęte w ramach realizacji planu działań oraz wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród wychowanków, a także sformułowano wnioski do dalszej pracy, które dotyczyły m.in.: zwiększenia czujności wychowawców dyżurujących w internacie oraz nauczycieli podczas przerw międzylekcyjnych; zintensyfikowania działań mających na celu naukę konstruktywnych sposobów odreagowania napięć, spędzania czasu wolnego, osiągania satysfakcji z zabawy wolnej od substancji uzależniających; dokładnej analizy otrzymywanych od wychowanków sygnałów świadczących o przejawach agresji.

(akta kontroli tom I str. 344-361)

3.3. Jak wskazano w pkt 2.7. wystąpienia, spośród objętej szczegółowymi badaniami próby byłych 12 wychowanków, w dwóch przypadkach pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia podjęli się pracownicy MOW (tj. pedagog i wychowawca), którzy wyrazili zgodę na pełnienie tej roli tylko na okres pobytu wychowanka w Ośrodku⁹².

(akta kontroli tom II str. 1-39, 149-150)

Ww. pracownicy MOW wyjaśnili m.in., że posiadali wiedzę na temat losów usamodzielnianych wychowanków, którą uzyskiwali w sposób nieformalny poprzez kontakty telefoniczne, kontakty za pośrednictwem portali społecznościowych z PCPR lub wychowankami. Z informacji tych wynikało, że obie osoby zgłosiły się do jednostek właściwych do przeprowadzenia procesu usamodzielnienia, lecz ostatecznie zrezygnowały z realizacji IPU.

Powyższe informacje były zgodne z informacjami otrzymanymi w tej sprawie przez kontrolera NIK z PCPR.

(akta kontroli tom II str. 14, 24, 133-134, 137-138)

3.4. W latach szkolnych 2017/2018-2019/2020 MOW podejmował działania w sprawie badania dalszych losów byłych wychowanków poprzez przeprowadzanie badań ankietowych. W roku szkolnym 2017/2018 w badaniach takich udział wzięło dziewięciu byłych wychowanków, w roku szkolnym 2018/2019 – 14, natomiast w roku szkolnym 2019/2020 żaden z byłych wychowanków nie przekazał do Ośrodka wypełnionej ankiety.

Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 r. i 2019 r. zostały przedstawione na posiedzeniach Rady Pedagogicznej odpowiednio w dniach 29 sierpnia 2018 r. i 24 czerwca 2019 r.

(akta kontroli tom II str. 155, 158-159, 285-291)

Dyrektor wyjaśniła, że w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 ankiety zostały wysłane (w liczbie około 50 sztuk) na adresy, którym Ośrodek dysponował. W roku szkolnym 2019/2020 ankiety były wręczane w dniu wydawania świadectw ukończenia szkoły z prośbą o odesłanie na adres Ośrodka po upływie sześciu miesięcy, jednak żaden z wychowanków tego nie uczynił. Ośrodek nie ma

⁹² Dla wychowanków o nr ew. akt 635 i 663.

instrumentów prawnych do tego, aby wyegzekwować wypełnianie ankiet. Może jedynie liczyć na dobrą wolę wychowanków. W roku szkolnym 2020/2021 MOW planuje pozyskać informacje na temat absolwentów poprzez umieszczenie ankiety na stronie internetowej tej placówki. Dyrektor wskazała ponadto, że (w jej ocenie) najbardziej skutecznym i dogodnym sposobem pozyskiwania informacji o losach byłych wychowanków są kontakty za pośrednictwem portali społecznościowych oraz kontakty telefoniczne lub korespondencyjne, pod warunkiem, że wychowanek pozostawi informacje o numerze telefonicznym i adresie zamieszkania.

(akta kontroli tom II str. 155, 158-160)

Pytania zadawane byłym wychowankom w ramach badań ankietowych przeprowadzonych w czerwcu 2019 r. dotyczyły m.in.: kontynuacji nauki po opuszczeniu MOW; założenia rodziny; sytuacji materialnej; podjęcia pracy; przygotowania przez MOW do radzenia sobie w trudnych sytuacjach.

Wyniki badań w ww. zakresie kształtowały się następująco (zgodnie z odpowiedziami udzielonymi przez 14 ankietowanych): 12 ankietowanych (tj. 85,7%) kontynuowało naukę po opuszczeniu Ośrodka, 7 (50%) założyło rodzinę; 11 (78,6%) oceniło swoją sytuację materialną jako wystarczającą, a trzech (21,4%) – jako bardzo dobrą; sześciu (42,9%) podjęło pracę; 13 (92,9%) oceniło, że MOW przygotował ich dobrze do radzenia sobie w trudnych sytuacjach.

(akta kontroli tom II str. 285-291)

3.5. W wystąpieniu pokontrolnym z kontroli P/17/099 nie sformułowano wniosków dotyczących monitoringu procesu resocjalizacji wychowanków MOW.

(akta kontroli tom I str. 274)

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

NIK pozytywnie ocenia podejmowane w MOW działania na rzecz monitorowania skuteczności realizowanych zadań opiekuńczych, wychowawczych i pedagogicznych. Zgodnie z rozporządzeniem MEN w sprawie MOW, dwa razy do roku dokonywano ocen efektów podejmowanych działań, na podstawie których formułowano wnioski do dalszej pracy. Prowadzono również badania ankietowe dotyczące poziomu bezpieczeństwa wychowanków, w oparciu o które formułowano zalecenia służące minimalizacji czynników mających główny wpływ na powstawanie zagrożeń. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, co najmniej dwa razy w roku dokonywano okresowych wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania uczniów, które zawierały wszystkie wymagane elementy. Podejmowano również działania na rzecz monitorowania losów byłych wychowanków, których efekty prezentowano na posiedzeniach Rady Pedagogicznej.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- 1) opracowywanie IPE-T dla nowych wychowanków MOW bez zbędnej zwłoki, niezależnie od posiadania przez nich orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, zgodnie z § 5 rozporządzenia MEN w sprawie pobytu w MOW;
- 2) zapewnienie przeprowadzania przeglądów technicznych i czynności konserwacyjnych urządzeń przeciwpożarowych oraz prób ciśnieniowych węży stanowiących wyposażenie hydrantów wewnętrznych, zgodnie z zasadami określonymi w § 3 ust. 2-4 rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony ppoż.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 22 lipca 2021 r.

Kontroler:
Ilona Bożek
główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie
p.o. wicedyrektora
Urszula Klimska